

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

«Культурно-освітня діяльність Івано-Франківської архієпархії УГКЦ (1989–2020 рр.)»

Виконав: студент II курсу,
групи СО(І) – 2М (з.в.)
напряму підготовки (спеціальності)
014 Середня освіта (історія)
Сенько Віталій Романович

Керівник: кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України
і методики викладання історії
Міщук Андрій Іванович

Рецензент: кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України
і методики викладання історії
Єгрешій Олег Ігорович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. Відродження культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської архієпархії після виходу з підпілля	11
1.1 Відновлення діяльності Івано-Франківської архієпархії.....	11
1.2. Єпископ Софрон Мудрий та його вплив на розвиток бословської освіти в Івано-Франківську	17
1.3. Діяльність Івано-Франківської архієпархії в період єпископату митрополита Кир Володимира Війтишина.....	20
РОЗДІЛ II. Освітні процеси в Івано-Франківській Духовній Семінарії та Івано-Франківській Теологічній Академії.....	26
2.1 Аналіз розвитку богословської освіти в УГКЦ у період незалежності.....	26
2.2. Івано-Франківська Духовна Семінарія та її культурта і просвітницька діяльність	36
2.3 Освітні процеси в Івано-Франківській Теологічній Академії у період 2000 – 2010 рр.....	41
РОЗДІЛ III. Шкільна католицька освіта в Івано-Франківській архієпархії УГКЦ.....	45
3.1 Історичний аналіз становлення та розвитку католицької освіти на теренах Прикарпаття.....	45
3.2. Аналіз діяльності католицьких закладів освіти в Івано-Франківську.....	53
РОЗДІЛ IV. Методика вивчення теми магістерської на уроках історії України, суспільствознавства та предметах духовно-морального спрямування.....	62
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	75
ДОДАТКИ.....	88

АНОТАЦІЯ

дипломної роботи

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему: «Культурно-освітня діяльність Івано-Франківської архієпархії
УГКЦ (1989–2020 рр.)»

Виконав: студент II курсу, групи СОІз-2м спеціальності 014.03

Середня освіта (історія) Сенько В. Р.

Керівник: кандидат історичних наук, доцент Міщук А.І.

У дипломній роботі цілісно й комплексно проаналізовано культурно-освітню діяльність Івано-Франківської архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр. Розкрито суспільно-політичні та соціокультурні передумови, що вплинули на культурно-освітню й просвітницьку діяльність Української Греко-Католицької Церкви у краї. Визначено її роль у формуванні національної самосвідомості дітей та молоді, збереженні і примноженні надбань української культури та рідної мови. Охарактеризовано освітньо-культурний досвід співпраці школи, церкви і громадськості у справі національного й морального виховання підростаючого покоління. Окрім того, проаналізовано особливості вивчення даної проблематики на уроках історії України, суспільствознавства та предметах духовно-морального спрямування.

Ключові слова: культурно-освітнє життя, виховна діяльність, професійна освіта, УГКЦ, Духовна семінарія, Теологічна Академія, католицьке шкільництво.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Зміни в українській освіті на сучасному етапі демонструють її гуманістичну спрямованість, що полягає у формуванні гармонійно розвиненої особистості зі стійкою громадянською позицією, високими моральними, духовними й національними ідеалами. Відтак виховання молодого покоління повинно відбуватися на основі синтезу національних, моральних і загальнокультурних цінностей, духовної історії й культури свого народу, з одного боку, а з іншого - на засадах толерантності та поваги до інших народів. В умовах сучасних суспільно-політичних перетворень реальною силою, яка опирається на беззаперечну довіру населення України є церква. Після виходу Української Греко-Католицької церкви (далі-УГКЦ) із підпілля у 1989 році виник потужний імпульс для духовного розвитку на українських теренах. В цьому контексті актуальною постає проблема аналізу культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської єпархії (з 13 грудня 2011 р. архієпархії), яка з моменту створення сприяла збереженню української національної ідентичності.

Дуже цікаво спостерігати, як Церква, яка вчора була придушена і зруйнована, в якийсь момент прокидається до нового життя і швидко рухається уперед в дусі служіння Богові та любові до своєї землі.

Незважаючи на те, що після Львівського Псевдособору у 1946 році УГКЦ була офіційно заборонена та всупереч репресивним заходам радянського режиму, позбавлення матеріальної бази, УГКЦ активно продовжила своє існування. Основними організаторами опору церкви комуністичному насильству стало духовенство – священники та єпископи. Сильна підтримка церкви серед населення регіону, їх глибокий внутрішній зв'язок дозволили не лише пережити перші десятиліття підпільної діяльності, а й активізувати рух за національно-культурне відродження в

кінці 80-х рр. ХХ ст. Діяльність Івано – Франківської архієпархії УГКЦ в період незалежної України, посідає важливе місце у житті нашого краю, особливо у культурній та освітній сферах. Важливим напрямком став розвиток католицької освіти крізь призму відновлення та реорганізації шкільних та богословських інституцій, що стали центрами інтелектуального, морального і духовного становлення молодого покоління.

Мета дослідження - комплексно проаналізувати культурно-освітню діяльність Івано-Франківської архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр. спрямовану на формування національної самосвідомості дітей та молоді, визначити можливості використання її виховних ідей на сучасному етапі розвитку української освіти.

Реалізація даної мети, вимагала виконання таких дослідницьких **завдань:**

- з'ясувати стан наукової розробки проблеми, визначити джерельну базу дослідження;
- висвітлити суспільно-історичні умови та процеси, які впливали на здійснення Івано-Франківською архієпархією УГКЦ культурно-освітньої діяльності;
- виявити особливості навчально-організаційної й педагогічної діяльності освітніх інституцій архієпархії;
- дослідити роль і значення культурно-просвітницької діяльності Греко-Католицької Церкви в краї;
- здійснити актуалізацію педагогічного й просвітницько-виховного досвіду у сучасних умовах;
- розкрити методологічні засади використання матеріалів дослідження на уроках історії України, суспільствознавства та предметах духовно-морального спрямування.

Об'єктом дослідження є культурно-освітня діяльність Івано-Франківської архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр.

Предметом дослідження є зміст та основні напрями культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр. в контексті формування національної самосвідомості дітей та молоді.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період 1989-2020 рр. Нижньою межею є події, пов'язані із виходом УГКЦ з підпілля у 1989 році і відновлення діяльності єпархії. А з 13 грудня 2011 р. підвищено до рівня архієпархії. Верхньою межею у праці виступає опис та аналіз сучасного стану культурного та освітнього життя Івано-Франківської архієпархії станом на 2020 рік. Для більш ґрунтовного висвітлення діяльності архієпархії автор дещо виходить за нижню хронологічну межу, розкриваючи особливості розвитку УГКЦ після 1946 р.

Територіальні межі дослідження охоплюють територію Івано-Франківської та Чернівецької області.

Методологічну основу дослідження становлять принципи історизму та об'єктивності. Відповідно до поставленої мети і завдання роботи, методологічний підхід до розгляду поставленої проблеми базується на використанні порівняльно-історичний, структурно-системного методів, дотримуючись проблемно-хронологічного викладу матеріалу. Системний підхід до перехресного вивчення інформативного потенціалу наукових публікацій доповнюється методом широкого залучення аналізу фактичних даних. Усе це, на наш погляд, повинно забезпечити повноту та об'єктивність висвітлення теми дослідження.

Стан наукової розробки та джерела. Основою для дослідження стали документи з архіву курії Івано-Фрагківської архієпархії, зокрема, такі як Декрети, накази, розпорядження Єпископа-Ординарія Івано-

Франківської єпархії УГКЦ Софрона Дмитерка, що стосувалися відновлення культурної діяльності церкви в час її виходу з підпілля, Декрети Владика Софрона Мудрого та Митрополита Володимира Війтишина, що стосуються освітньої діяльності архієпархії, головню, мова йде про розвиток католицького шкільництва, якому присвячено окремий розділ нашого наукового дослідження. Таким чином архівні дані Івано-Франківської архієпархії дали нам можливість з середини поглянути на життя церкви в сучасний її період, акцентуючи увагу в основному на питання, що розкривають тематику нашої праці [1, 2, 3, 4, 5]. Важливим аспектом у дослідженні даної тематики стали різні церковні документи, серед яких частину інформації містили: «Шематизм Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви станом на 10 листопада 1995 року Божого», «Шематизм Івано-Франківської єпархії УГКЦ 2009 року», Катехизм Католицької Церкви, Постанови Синоду Єпископів та інші. Саме завдяки аналізу даних документів можна побачити чіткий вектор діяльності та розвитку церкви в цілому та Івано-Франківської архієпархії зокрема. Адже тут розглянуто питання, що стосуються як основних завдань Церкви у справах віри, моралі, проповіді Божого Слова, так і питання, що стосуються суспільного життя Церкви та народу, зокрема культурне життя, та освітні процеси, взаємозв'язок Церкви і держари, школи і Церкви [10, 11,12,13].

Ідейно неупереджене дослідження діяльності УГКЦ, зокрема її культурно-освітньої діяльності, стало можливим лише після здобуття Україною незалежності. Саме з цього часу у вітчизняній історичній літературі настав новий період, а наукові праці їх авторами були спрямовані на ґрунтовне висвітлення різних напрямків функціонування церкви.

Одним із основних аспектів відродження Церкви, а зокрема Івано-Франківської архієпархії, після 1989 року було відновлення територіальної структури єпархії, поділ повноважень між єпископами та організація єпархіальних органів, відновлення культурної діяльності та реорганізація закладів богословської освіти, духовної семінарії та початок нового етапу у розвитку католицького шкільництва. Всі ці завдання були пріоритетними перед церковною спільнотою, адже від їх виконання залежав розвиток не тільки структур церковного життя, але і утвердження вільної, незалежної держави. Вивченням даного питання займалися такі історики та релігієзнавці як І. Андрухів, С. Кияк, С. Кобута, В. Марчук, І. Пилипів, С. Мудрий та інші [23,24, 40, 51, 52, 59, 60, 61].

Особливо цінною у вивченні питання освітньої діяльності Івано-Франківської Теологічної Академії, виявилася праця «Івано-Франківська теологічна академія УГКЦ: традиції та становлення (до 125-річчя Івано-Франківської єпархії УГКЦ, 20-річчя виходу з підпілля Духовної Семінарії та 10-річчя заснування Теологічної Академії)» Р. Горбаня та Р. Делятинського. В ній показано історію заснування даного богословського закладу, зроблено аналіз викликів та випробувань, що поставали у той чи інший період її існування, а також поставлено акцент на важливості здобуття академією державної акредитації, що було давньою мрією Владика Софрона Мудрого та стало реальністю за час єпископату Кир Володимира Війтишина, коли ректором Теологічної академії став протоієрей Олександр Левицький [36].

Варто виділити праці І. Андрухіва [23, 24]. Так, зокрема, у праці «Станіславська (Івано-Франківська) єпархія УГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект» автор значну увагу приділяє відновленню життя єпархії після виходу з підпілля, описує та аналізує те як

активізувалося життя УГКЦ зі становленням незалежності. Кототко описується процес відновлення парафій, адміністративного апарату, взаємозв'язки з суспільними організаціями, культурна та освітня діяльність. Подібні питання також розглядав у своїй праці «Відновлення діяльності греко-католицького собору в незалежній Україні 90-х років» академік В. В. Грабовецький [23, 24, 37].

Проблема становлення та розвитку богословської освіти в Україні певною мірою привернула увагу дослідників – представників різних наукових шкіл та традиційних церков: діаспорних богословів М. Марусина, І. Кащака, сучасних вітчизняних богословів В. Беда, Т. Добка, О. Левицького, М. Щербаня, вітчизняних істориків М. Лагодича, В. Марчука, О. Нови, В. Пашенка, І. Пилипіва та Р. Делятинського, В. Феніча, богословів Л. Дмитренка, О. Дроздова, В. Єленського, М.Саковича, Ю. Решетнікова, В. Хромець. Важливим науковим форумом, який оновив дослідження про розвиток богословської освіти в Україні, став науково-практичний семінар, проведений у вересні 2006 р. в Українському католицькому університеті у Львові «Акредитація богословської освіти в Україні: досвід УКУ та перспективи співпраці» First All -Українська конференція « Майбутнє богослов'я в Україні», яке відбулося у листопаді 2009 року в Києві на базі Інституту релігієзнавства. Водночас комплексний аналіз тенденцій розвитку богослов'я як освітньої галузі в період незалежності України досі не проводився. [14, 36, 55, 58, 59]

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської архієпархії УГКЦ крізь призму аналізу особливостей навчально-організаційної й педагогічної діяльності її освітніх інституцій. Обґрунтовано актуальність використання виховного досвіду в умовах реформування освіти в Україні. А також у роботі висвітлено методичні аспекти опрацювання досліджуваної

проблематики на уроках історії України, суспільствознавства та предметах духовно-морального спрямування.

Практичне значення полягає у тому, що зібраний фактичний матеріал, теоретичні положення, висновки й узагальнення можуть бути використані у різних напрямках, а саме: у науково-дослідницькій роботі пов'язаній з вивченням тематики культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ (1989-2020 рр.) (при підготовці наукових статей та тез наукових конференцій), навчальній праці (для підготовки видань, праць та допоміжних матеріалів для вчителя суспільствознавчих дисциплін) і практичній діяльності (при проходженні педагогічної практики). Рівно ж корисним дане дослідження буде і для уроків з релігієзнавства, курсу Основи Християнської Етики чи таких суспільствознавчих дисциплін як «Людина і суспільство» чи «Громадянська освіта», у яких піднімаються питання церковного життя а також взаємин між церквою і державою в цілому.

Апробація результатів дослідження Основні положення дипломної роботи апробовано на щорічній звітно-науковій конференції студентів за 2020 р. ДВНЗ «Прикарпатський національний університету імені Василя Стефаника» (8 квітня 2021 р.)

Структура дослідження зумовлені його метою та завданнями. Робота побудована за проблемно-хронологічним принципом і складається зі вступу, чотирьох розділів, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи 94 сторінки.

РОЗДІЛ I. Відродження культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської Архієпархії та її розвиток після виходу з підпілля.

1.1 Відновлення діяльності Івано-Франківської Архієпархії.

Сьогодні Івано-Франківська Архієпархія – одна із найстаріших єпархій (після Львівської Архієпархії) у складі Української Греко-Католицької Церкви та водночас митрополія – одна з наймолодших. Заснована як Станіславівська єпархія на підставі указу імператора Франца Йосипа I від 29 січня 1884 року та папської булли Папи Лева XIII 25 березня 1885 року, вона була насильно ліквідована в 1946 році на так званому Львівському псевдособорі, що був добре організований тогочасною радянською владою. Вона пережила катакомбний період, зазнала різних випробувань, а в 1989 - 1991 роках її будівлі, храми і структури було відроджено, а в 2011 вона досягла рівня митрополії [23, 28].

Завдяки Божому провидінню наша «особлива Церква», яка залікувала рани посттоталітарної епохи і прагнула адекватно відгукнутися на вчення Христа про новітні «виклики часу», займає активну позицію в духовному та національному відродженні народу, сприяє творенню громадянського суспільства, кожен член якого відчуває свою відповідальність перед Богом і Україною за майбутнє її поколінь [78].

Динамічний розвиток структур УГКЦ за останні 25 років свідчив, з одного боку, про широку потребу пострадянського суспільства в Україні у християнських духовних цінностях, давав імпульси для розвитку богословської освіти, світських організацій, зростання духовних цінностей, відновлення мережі парафіяльних спільнот тощо, а з іншого боку, «нова євангелізація» суспільства окреслює передумови для формування нової церковної самосвідомості віруючих, духовенства та ієрархії, здатних досягти рівня патріархату. Бо, як одного разу зауважив Блаженніший

Любомир Гузар, патріархальна система Церкви – це «не просто декрет Архієрейського Синоду, підтверджений визнанням Святішого Отця. Насамперед, це життя народу Божого, що змінюється, усвідомлює свої нові обов'язки і відповідальність» [39].

Все це спонукає нас до подальшого аналізу процесу відродження та розвитку УГКЦ на території нашої архієпархії від часу легалізації державною владою в 1989 році до проголошення Митрополита в 2011 році і частково навіть до сьогодні. Очевидно, що ці освітні процеси архієпархії частково здійснювали історики та богослови (наприклад, С. Кияк, І. Андрухів С. Кобута, В. Марчук, І. Пилипів та інші), дивлячись на передумови легалізації УГКЦ та формування нової моделі державно-церковних відносин з урахуванням розширення структур УГКЦ та діяльності діяльність її ієрархії та духовенства переважно в контексті національно-державного відродження України [23, 28].

Водночас окреслені процеси слід розглядати з дещо іншої точки зору – на основі нормативно-канонічного та правового підходів, що включає також аналіз чинного церковного та державного законодавства., проектування та розробки організаційної структури єпархії [45].

За весь «катакомбний» період (1946-1989) спричинений арештами ієрархії 11 квітня 1945 р. та неканонічним собором у Львові 1946 р., УГКЦ продовжувала зберігати правонаступність Галицької митрополії, за канонічним правом Католицької Церкви в умовах переслідування «ще сто років після припинення їхнього фізичного існування» [28, С. 244; 23, стор 78].

У підпіллі повністю збереглася структура УГКЦ з її поділом на єпархії через призначення вікаріїв та таємне свячення єпископів: за весь період, за даними істориків, було 20 єпископів, у тому числі 5 титулярних,

тих, хто міг перейняти владу у випадку того, коли правлячий архієрей був заарештований або у випадку смерті [36].

У квітні 1945 р. єпископ Григорій Хомишин призначив отців Григорія Володимира Балагурака, ЧСВВ, Симеона Лукача, Степана Вапровича та Івана Слезюка генеральними вікаріями єпархії (і, ймовірно, висвятив їх на єпископів); пізніше вони були включені до офіційного списку «підпільних» єпископів Івано-Франківської єпархії УГКЦ [16, 45]. Такі ж функції вікарія деякий час виконував о.Авксентій Бойчук. Проте їх арешти органами держбезпеки в 1945-1949 та в 1960-х роках не порушили ієрархії. Єпископ Іван Лятишевський призначив своїм наступником у 1957 р. Івана Слезюка, який 30-го листопада 1968 р. таємно хіротонізував та призначив наступником Софрона Дмитерка ЧСВВ [45]. У травні 1974 р. єпископ Йосафат Федорик ЧСВВ таємно висвятив отця Павла Василика, імовірно, без чіткої територіальної юрисдикції [45]. У серпні 1989 р. єпископ С. Дмитерко таємно висвятив о. Іриня Білика ЧСВВ [23]. Зберігши так правонаступництво та історичне довголіття Станіславівської ієрархії, а з 1963 року – Івано-Франківської єпархії УГКЦ.

В умовах «підпільних катакомб», коли церква була «поза законом» держави, канонічне право дозволяло зберігати ієрархічну структуру шляхом таємних свячень. Враховуючи обмеженість підпільних контактів з Ватиканом, процес визнання Апостольським Престолом таємного свячення єпископів «катакомбної» УГКЦ був складним, але тривав через таємні контакти та публічні заяви про визнання переслідуваної Церкви.

Однак з моменту легалізації УГКЦ державою необхідно було нормалізувати процес визнання таємних єпископських хіротоній Апостольським Престолом відповідно до чинного канонічного права. З цієї причини надзвичайний Архієрейський Синод УГКЦ у Ватикані 25-26 червня 1990 р. і Папа Іван Павло II закликав «визнати єпископське

висвячення Катакомбної церкви» та затвердити відповідні «єпископські призначення» на єпископські престоли УГКЦ в Україні [23, стор. 9].

Після ретельного вивчення кейсів попередніх ієрархій «катакомб», у січні 1991 р. в одному з офіційних видань Ватикану, газеті «L'Osservatore Romano», було опубліковано рішення Святого Престолу про визнання та призначення ієрархії УГКЦ в Україні. [23, с. 12]. 25 січня 1991 року Папа Іван Павло II видав булли про призначення та визнання єпископа Софрона Дмитерка «єпископом-єпархом Станіславівським (Івано-Франківським)», Павла Василика – коад'ютором та Іриней Білика – помічником. Папська булла для єпископа С. Дмитерка каже: «Зважаючи на важкі часи та обставини, через які Станіславівська (Івано-Франківська) єпархія давно втратила свого законного пастиря, брата, тепер, завдяки Богові, Ти, Брате, можеш бути вільно наставленим архієреєм» [23, с. 16]

На початку 1991 року ієрархічна структура Івано-Франківської єпархії УГКЦ, раніше узаконена державою, отримала канонічне та юридичне підтвердження, легітимацію через Апостольську столицю.

Динамічне відродження структур Івано-Франківської єпархії УГКЦ у 1990 х роках відбувалося через реєстрацію парафій, формування територіального устрою єпархії, поділ повноважень між архієреями та організацію єпархіяльних органів, відновлення Духовної семінарії. Реєстрація громад УГКЦ в Івано-Франківській єпархії розпочалася у грудні 1989 року і, незважаючи на деякі перешкоди та специфіку міжрелігійних відносин у регіоні, набула позитивного імпульсу. Так, якщо у вересні 1990 р. на території Івано-Франківської області було зареєстровано 166 парохій, то на початок 1991 р. їхня кількість зросла до 375 [24]. У ході державної реєстрації греко-католицьких парафій було сформовано нову організаційно-територіальну структуру, в якій канонічна юрисдикція єпископа спочатку

поширювалася в історичних межах старої Станіславівської, нині Івано-Франківської єпархії.

Нагадаємо, що Станіславівська єпархія за традиційним поділом до 1946 р. складалася з 20 протопресвітеріатів [23, с.26], які раніше демонстрували різну кореляцію з політико-адміністративною структурою. З 1990 р. до намічених деканатів єпархій увійшли вже 10 районів Івано-Франківської та 9 районів Тернопільської областей.

Упродовж свого єпископського служіння (до 1997 р.) єпископ-ординарій Івано-Франківської єпархії УГКЦ Софрон Дмитерко, керуючись нормою кан. 191 § 1 ККСЦ про законодавчу, виконавчу та судову владу єпископа-ординарія [9, с. 70], спрямував свої зусилля на розвиток організаційної структури єпархії, створення відповідних єпархіальних органів – управління (консисторії), комісій, церковного суду, чи призначення відповідальних осіб. В управлінні всією єпархією йому допомагали два єпископи – коад'ютор Павло Василик і помічник Іриной Білик.

На той час єпископ Павло Василик займався відновленням та оформленням парафій, освяченням нових храмів, організацією масових релігійних та культурно-просвітницьких заходів, а єпископ Ірина Білик займався відродженням богословської освіти. 1990 року був призначений ректором Івано-Франківської духовної семінарії імені святого мученика Йосафата, перетвореної 1991 року в Івано-Франківський богословсько-катехетичний богословський інститут [45, с. 17-18].

Також було організовано працю єпархіального управління - курії, яке за традицією міжвоєнного періоду певний період часу ще називали консисторією, а відтепер, відповідно до кан. 243 ККСЦ, названо єпархіальною курією [9, с. 84].

Першим канцлером Івано-Франківської єпархії владика Софрон Дмитерко призначив отця Романа-Андрія Кияка (1920–1998), який і допомагав в організації діяльності теологічно-катехитичного духовного інституту, а також редакції газети «Нова Зоря», капеланського служіння, обрядової та катехитичної діяльності, церковного трибуналу в дисциплінарних та подружніх справах, кваліфікаційної комісії до отримання свячень кандидатами до прийняття святої тайни священства [33].

Вже у вересні місяці 1997 р. Синод єпископів УГКЦ переглянув подання єпископа-ординарія Івано-Франківської єпархії Софрона Дмитерка з проханням звільнити його від виконання обов'язків ординарія узв'язку зі станом здоров'я. Синод потвердив і задовольнив таке подання згідно з приписом кан. 210 ККСЦ [9, с. 46], що власне і передбачає зречення з уряду єпархіальним єпископом, який досягнув 75 років життя або став нездатним для належного виконання цього уряду через поганий стан свого здоров'я [19, с. 75]. Маючи згоду Апостольського престолу, владика Софрон Дмитерко, відповідно до кан. 211 ККСЦ [9, с.75], отримав титул вислуженого єпарха та пішов на почесну емературу.

Згідно з указом президента України Леоніда Кучми у 1999 р. владика Софрон Дмитерко нагороджений почесним і заслуженим орденом «За заслуги» III-го ступеня. Упокоївся ісповідник віри владика Софрон Дмитерко 8 листопада 2008 р., а похований він у крипті нашого кафедрального собору у м. Івано-Франківську [1].

З часом, з метою вшанування пам'яті владика Софрона Дмитерка у червні 2009 року відкрито музей-кімнату в домі Сестер СНДМ в Івано-Франківську, по вулиці Коломийській, де замешкав останні роки ієрарх, а в серпні 2017 р. освячено йому пам'ятний монумент у відпустовому місці - с. Погоня Тисменицького району [45].

1.2. Єпископ Софрон Мудрий та його вплив на розвиток богословської освіти в Івано-Франківську

Наступним правлячим єпископом Івано-Франківської єпархії УГКЦ став єпископ Софрон Мудрий, призначений коад'ютором єпископа 2 березня 1996 року. Вже 22 грудня 1997 року у Свято-Воскресенському соборі відбулася інтронізація нового єпарха Софрона Мудрого ЧСВВ за участю Апостольського нунція в Україні архієпископа Антоніо Франка, єпископа-помічника Львівського Любомира Гузара, інших єпископів та ін. «У цей пам'ятний для мене день, – згадував згодом сам єпископ, – під егідою Пресвятої Діви Марії мені було покладено новий Хрест Відповідальності за Церкву та довірено паству мого улюбленого народу» [23, с. 94, 98].

Під час свого служіння єпископом Івано-Франківської єпархії (1997-2005) єпископ Софрон Мудрий продовжував працювати над її розвитком і використав свій попередній досвід у Римі як відомого каноніста - доктора канонічного права, члена Папської комісії з підготовки Кодексу канонів Східних Церков та ректора духовного Українського Папського богословського навчального закладу – папської колегії імені святого Йосафата.

У першому пастирському листі «Господь сила моя», адресованому духовенству та вірним Івано-Франківської єпархії у січні 1998 р., єпископ Софрон Мудрий наголосив на своєму бажанні трудитися для відкуплення душ повіреного йому Богом народу [16].

Під час свого єпископату в Івано-Франківській єпархії владика Софрон Мудрий брав активну участь у засіданнях Синоду єпископів УГКЦ. А у 1997-2000 рр. його було обрано членом канонічної комісії, завданням якої була розробка окремих правових норм УГКЦ [23, с. 5]. Ще у вересні 1999 р. єпископ Софрон Мудрий представив учасникам Синоду єпископів

проект Партикулярного права УГКЦ, який був прийнятий у першому читанні «як обов'язковий закон УГКЦ»; Згодом він працював над іншими частинами конкретного закону УГКЦ у співпраці з новими членами канонічної комісії Синоду. Отже, внесок єпископа Софрона Мудрого у розвиток приватного права УГКЦ, безперечно, є дуже значним [45].

Особливим напрямом архіпастирської діяльності єпископа Софрона Мудрого був розвиток богословської формації УГКЦ. Як голова Комісії УГКЦ з богословської освіти, заснованої 1996 року Синодом єпископів УГКЦ, єпископ Софрон довгий час прагнув організувати, укомплектувати кадрами та запрограмувати розвиток духовних навчальних закладів. Зокрема, на організаційному рівні було створено Раду ректорів духовних установ УГКЦ, яка регулярно збиралася для узгодження єдиної навчальної програми з метою вироблення спільних підходів до формування майбутніх священиків [11, 69].

Так, 8 лютого 1999 р. на засіданні Ради ректорів духовних вишів УГКЦ під головуванням єпископа Софрона Мудрого було прийнято рішення ухвалити єдину концепцію розвитку та програму богословської підготовки вищих навчальних закладів. УГКЦ [69, с. 2]. На засіданні Ради ректорів богословських та богословських установ УГКЦ 23 вересня 2004 р. обговорювалися питання дотримання єдиної навчальної програми, затвердженої Синодом єпископів УГКЦ [69, с. 16-17].

Зберігаючи за духовнимивищими навчальними закладами основну їх місію – кваліфіковану підготовку та вишкіл майбутніх священиків, владика Софрон також виступав за можливість та потребу державної акредитації богословських освітніх закладів та включення спеціальності «Богослов'я (теологія)» до офіційного головного переліку спеціальностей Міністерства освіти і науки України [69, с. 163]. Велику увагу єпископ Софрон Мудрий приділив саме єпархіальному закладу богословської освіти, який сам і

очолював ще з 1994 р. Так, уже у 2000 р. Івано-Франківський теологічно-катехитичний духовний інститут (ІФТКДІ) було вдало реорганізовано в Івано-Франківську теологічну академію (ІФТА), в структурі якої власне і функціонували філософсько-богословський та катехитично-педагогічний факультети.

На початку 2000-х рр. владика Софрон Мудрий також планував заходи щодо проведення державної акредитації ІФТА, так як розумів потребу державного визнання освіти майбутніх священників, головне, що це стосувалося співпраці між архієпархією та закладами загальної та середньої освіти: катехизація у школах, ліцєях та училищах. Це питання обговорювалось на засіданнях Вченої ради ІФТА та навіть на Єпархіальному Соборі, що відбувся у 2002 р. На великий жаль, через відсутність на той час необхідного державного законодавства питання отримання відповідної документації про акредитацію та швидке вирішення цього питання про акредитацію ІФТА ще довгий час залишалося не вирішеним. Залишаючись таким чином базовим закладом для підготовки духовенства ІФТА у 1995 – 2005 рр. випустила більше 500 богословів з різних єпархій УГКЦ (за поділом 1993–2000 рр. – це головне з Івано-Франківської, а також з Коломийсько-Чернівецької, Самбірсько-Дрогобицької та Тернопільсько-Зборівської). Рівно ж владика Софрон за роки свого ординаріату в Івано-Франківській єпархії висвятив, за різними даними від 130 до 160 священників, з них близько 30 целібатів, тобто тих, які прийняли святу тайну священства у неодруженому стані [13, с. 4].

У рамках посиленої підготовки до третьої сесії Патріаршого собору УГКЦ, запланованого на літо 2002 р. на тему «Ісус Христос – джерело відродження українського народу», єпископ Софрон Мудрий ініціював проведення також і місцевого, помісного собору [13].

Тож, собор Івано-Франківської єпархії УГКЦ на тему «Євангелізація і душпастирство у III тисячолітті», що відбувся 15-16 січня 2002 р. в приміщенні ІФТА за участю Верховного Архієпископа УГКЦ Блаженнішого Любомира Гузара та 150 делегатів – а саме, священників і мирян єпархії, розглянув актуальні питання євангелізації та різних видів пастирського служіння УГКЦ в сучасному суспільстві [92].

Невдовзі, вже 2 червня 2005 р. Папа Бенедикт XVI прийняв подане зречення з уряду за віком єпископа Івано-Франківського владика Софрона Мудрого. Визнаючи внесок владика Софрона Мудрого у справу консолідації українського суспільства, Президент України Віктор Ющенко з нагоди Дня Соборності України 22 січня 2009 р. нагородив його орденом «За заслуги» 3-го ступеня. Помер владика С. Мудрий у ніч з 30 на 31 жовтня 2014 р. на 91- му році життя в місті Івано-Франківську, похований 2 листопада 2014 р. в крипті Архикатедрального собору Воскресіння Христового, що в нашому місті. [30].

1.3. Діяльність Івано-Франківської Архієпархії в період єпископату митрополита Кир Володимира Війтишина.

Наступником єпископа Софрона Мудрого став Кир Володимир Війтишин, до цього часу єпископ-коад'ютор (з 13 травня 2003 р.). Вступ Володимира Війтишина на престол Івано-Франківської єпархії УГКЦ відбувся 12 липня 2005 року у соборі Святого Таким чином, як зазначав єпископ Софрон Мудрий, управління єпархією йшло «з благословення святого отця Івана Павла II» [45].

Невдовзі єпископа Івано-Франківського було обрано членом Синоду єпископів УГКЦ а також він очолив Патріаршу економічну комісію, при Патріаршій курії УГКЦ у Києві [45].

З 2005 по 2010 рік єпископ В. Війтишин, керуючись нормами ККСЦ та Партикулярного права УГКЦ, займався розвитком організаційної структури Івано-Франківської єпархії [45].

Єпископ Володимир швидко реорганізував єпархіальне управління, включивши до нього нові відділи та комісії на додаток до існуючих. Зокрема його діяльність яскраво просвітлюється у культурно-просвітницькій сфері життя. Так, у травні 2007 року єпископ благословив початок руху «За тверезий спосіб життя», 23 лютого 2009 року заснував Паломницький центр Івано-Франківської єпархії, першим директором якого був отець Віталій Дем'янець [45].

Таким чином, у структурі єпархіальної адміністрації з 2009 року були церковний суд з дисциплінарних та подружніх справ, економічний відділ, фінансово-проектна комісія, економічна рада, пастирський відділ, єпархіальна рада, пресвітеріанська рада та комісія з євангелізації, згодом Катехитична комісія, Єпархіальна та молодіжна комісія, Комісія з духовного мистецтва, Комісія «Пастирська місія у сфері охорони здоров'я», Підкомісія «Рух за тверезість життя», Комісія з формування священиків на семінарах, Комісія з чернецтва, Комісія з повернення церковної власності, Комісія з соціальних комунікацій, Комісія з питань справедливості та миру, Комісія мирян, Комісія у справах сім'ї, Центр довілля, Група єпархіальної місії, Єпархіальне управління з екзорцизму [21, 22].

До складу єпархіальних структур входили також засоби масової інформації (видавництво «Нова Зоря», телерадіоорганізація «Дзвінки», єпархіальний сайт), навчальні заклади Івано-Франківської духовної академії та Духовної семінарії ім. Йосафата, а також приватні установи. католицька

та загальноосвітня школа св. Василя Великого), єпархіальні центри (поломницький центр, християнський молодіжний центр Святого Дон Боско), благодійні організації (благодійний фонд «Карітас – Івано-Франківськ УГКЦ», соціальний блок підтримки бідних, благодійна організація «Мальтійська допомога»), єпархіальні центри (Центр дошлюбної катехизації, Християнська молодіжна організація «Лицарі милосердя», Товариство українських студентів-католиків «Обнова», Молитовна спільнота «Рух матерів у молитві») [21, 22].

У листопаді 2010 року єпископ В. Війтишин заснував Відділ місії та євангелізації Івано-Франківської єпархії УГКЦ під керівництвом отця Йосафата Мощича. У травні 2011 р. отця Йосафата Мощича було призначено синкелом з питань мирянських рухів в Івано-Франківській єпархії. Згодом у тому ж 2010 році єпископ Володимир, керуючись нормою кан. 191 ККСЦ затвердив Постанову про економічну раду єпархії, а у грудні 2010 року – Постанову про раду єпархіальних соборів Івано-Франківської єпархії УГКЦ [21, 22].

У травні 2011 р. на установчих зборах під головуванням єпископа Володимира Війтишина було створено Фонд взаємодопомоги священиків єпархії, та було затверджено його основні положення [21]. На територіальному рівні організаційної структури єпархії відбулися деякі зміни: у грудні 2010 р. у місті Івано-Франківську було створено три протопресвітери (деканати) – Центральний (декан Ю. Новицький), Північно-Західний (декан о. Б. Гобир) та Південно-східний (декан о. І. Репела) [45].

У червні 2009 року після тривалих переговорів та ухвалення відповідних рішень облдержадміністрацією та Міністерством оборони України частину будівлі на вулиці Шевченка, 11, колишньої Станіславівської духовної семінарії (до її закриття у 1945 році), було

остаточно вилучено від обласного військового комісаріату та передано УГКЦ для забезпечення освітнього процесу та діяльності приватної середньої школи «Католицька школа св. Василя Великого» [53].

Вже 1 вересня 2009 р. директор школи с. Йосифа Кияк ЧСВВ з благословення владики Володимира та за численною участю духовенства, представників місцевої влади і батьків відкрила новий навчальний рік для учнів 6-8 класів [53].

13 грудня 2011 року, у день святого Андрія Первозванного, Предстоятель Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав (Шевчук) услід за Львівською митрополією оголосив про утворення Івано-Франківської митрополії УГКЦ і раніше призначив своїм першим митрополитом (єпископом) Володимира Війтишина [35].

Таким чином митрополит отримав повноваження та обов'язки кан. 131-139 Кодексу канонів східних церков. Він може скликати митрополитий синод, який регулюватиме діяльність Церкви в даному районі, матиме право зводити на престол єпископів своєї митрополії, забезпечувати ретельне дотримання віри, проводитиме канонічні візитації, коли їх нехтують у єпархіях, і створить Митрополичий Трибунал [9].

Слід зазначити, що Івано-Франківська митрополія є найбільшою на заході України, оскільки до її юрисдикції входять дві області – Івано-Франківська та Чернівецька, а також друга за величиною після Київської архієпархії УГКЦ [45].

Серед основних досягнень у розвитку Івано-Франківської єпархії УГКЦ у сучасний період – будівництво нової будівлі Духовної академії, створення католицької школи Св. Василя Великого, що з часом була реорганізована у Католицький ліцей святого Василя Великого, будівництво Лікувально-діагностичного центру св. Луки, благодійна гуманітарна та правова робота благодійного фонду «Карітас – Івано-Франківськ», розвиток

ЗМІ «Нова Зоря» та «Радіо Дзвони» та розвиток марійських паломницьких місць у Крилосі, Гошеві та Погоні. [45].

Значний вплив на культурно просвітницьке життя нашого краю мало щорічне проведення Івано-Франківською архієпархією УГКЦ масових та потужних заходів що відбувалися в обласному центрі та по інших містах краю. Серед них можна відзначити такі заходи як щорічна хресна дорога, прощі до відпустових місць (Погоні, Крилоса, Гошева) що об'єднують десятки тисяч людей, а також різного роду вечори пам'яті, панахиди у меморіальних скверах з нагоди тих чи інших історичних дат у національно-визвольній боротьбі, що об'єднували людей у спільній молитві та показували що церква завжди є з народом, плекає патріотичні цінності та завжди радо долучається до культурного піднесення краю.

Дивлячись на культурну діяльність Івано-Франківської архієпархії не можемо недооцінити роль у формуванні культурних цінностей молоді, що плекається роками у стінах Івано-Франківської духовної семінарії де студенти завжди були залучені організації різних виховних культурно-просвітницьких та наукових заходах що відбувалися на теренах нашого краю та за його межами. Серед них, можна виділити діяльність таких організацій, що діяли при Духовній Семінарії та вели активну культурну діяльність як: братство св. Йосафата, товариство студентів-католиків «Обнова» та інші [46].

Особливе місце у плекання культурних цінностей сучасного суспільства посідає є власне особа нинішнього правлячого архієрея Івано-Франківського Кир Володимира Війтишина який своєю активною діяльністю завжди долучається до всіх культурних заходів що відбувається на теренах Івано-Франківської архієпархії, таким чином демонструючи позицію церкви що є присутньою у всіх сферах суспільного життя [45].

РОЗДІЛ II. Освітні процеси в Івано-Франківській Духовній Семінарії та Івано-Франківській Теологічній Академії.

2.1 Аналіз розвитку богословської освіти в УГКЦ у період незалежності.

Становлення та розвиток богослов'я як освітнього та наукового спрямування в Україні на сучасному етапі вселяє надії на поступове «відновлення» суспільства від «надмірної секуляризації», пошук гармонійного компромісу між наукою та релігією, вироблення моделі соціальних відносин, заснованих на новому світогляді, що поєднує релігійну мораль та досягнення науки. Так, за словами отця А. Чировського: «Сьогодні богословські науки мають бути відкриті для діалогу із сучасним світом. Недостатньо приховати та засудити сучасний гедоністичний матеріалізм і, отже, постмодерністську синкретичну та гедоністичну духовність. Ми повинні бути сміливими та готовими до діалогу зі світом. Неможливо бути замкненим та ізольованим, потрібно нести Євангеліє у світ» [36].

Створення в Україні, мережі богословських освітніх та наукових установ може і покликане у своїй суті стати так званим каталізатором нової євангелізації сучасного суспільства [36].

Мета цього розділу якраз і полягає в тому, щоб проаналізувати генезис системи богословської освіти УГКЦ у незалежній Україні (1991-2018 рр.) загалом і на території Івано-Франківської архієпарії, зокрема. З'ясування її структури, здобутків і позитивів інтеграції богословської освіти в освітнє середовище Української держави. Історичні тенденції в освіті та аналіз розвитку системи богословської освіти в Україні потребують того, щоб ми насамперед спробували сформулювати дві основні тези [36].

По-перше, богословська освіта і наука, незважаючи на їх часте ототожнення, є двома різними, хоча й тісно пов'язаними і взаємозалежними «типами» богослов'я. Сучасні українські вчені, незважаючи на різні дискусії про природу терміна «богослов'я» [85, 86], схильні проводити різницю між «науковим» («академічним») та «педагогічним» («формулюючим») богослов'ям. Так, доктор канонічного права о. М. Димид (УГКЦ) пропонує розрізняти такі три типи богослов'я: наукове дослідження (аргументована дискусія про Бога і Церкву); навчання (передача чітко визначеного віровчення); містичний досвід (досвід та розуміння приватної релігійної практики) [41].

Тим часом доктор філософських наук Ю.Чорономорець також розрізняє три типи богослов'я, але дає їм дещо інше значення: Філософське богослов'я як частина філософського світогляду – це гіпотетичне знання філософів про Бога. Теологія релігії - як теоретична частина релігійного світогляду має зміст конфесійний; Містичне богослов'я - результат особистого та колективного релігійного досвіду. Таким чином, ці приклади забезпечують основу для теоретичного аналізу богословської підготовки та науки як різних, хоч і взаємопов'язаних, типів богослов'я [41].

З іншого боку, необхідно проводити різницю між різними рівнями богословської підготовки, один з яких "навчання" орієнтований на практичну підготовку церковного персоналу (священиків, катехитів, дияконів, дяків тощо); інший це «науковий» - для підготовки богословів у різних галузях богослов'я (біблійна, патристика, догматичне, літургічне, моральне, пастирське богослов'я, канонічне право, екклезіологія, церковна історія тощо) [36].

Тим часом важливою основою, свого роду ферментом їхнього формування, очевидно, має стати «містичне богослов'я», змістом якого насамперед є духовна освіта, особистий і колективний досвід переживання

правд Євангелія та богослов'я на основі першоджерел віри – Біблії, Святого Передання та Учительського уряду церкви [36].

Завершення катакомбного періоду в житті церкви, легалізація та відновлення організаційної структури УГКЦ в Україні у 1987-1991 роках стимулювали процес активізації мережі духовних навчальних закладів. По-перше, у 1990–1994 роках було відновлено духовні семінарії у Львові та Івано-Франківську, центри яких мали історичне коріння з довоєнного періоду та існували у «Катакомбній» церкві. Тоді ж було створено духовні семінарії у Золочеві, Дрогобичі, Тернополі, Ужгороді та інші духовні навчальні центри у Коломиї та Чорткові на базі «катакомбних» центрів богословської підготовки [45].

Невдовзі після цього у 1992–1994 роках Львівська духовна академія відновила свою діяльність. Загалом, на наш погляд, перше десятиліття існування духовних шкіл УГКЦ в Україні (до 2000 р.) було періодом відродження та становлення, спрямованого насамперед на відповідну богословську підготовку священиків, таку необхідну уже відродженій церкві [41].

Звичайно, у цей період виникли й духовні навчальні заклади вищого рівня, у тому числі Львівська духовна академія, Івано-Франківський богословсько-катехетичний богословський інститут, Ужгородська духовна академія, діяльність яких була спрямована не лише на підготовку священиків, катехитів чи дяків, але частково також для початкової академічної підготовки богословів, які тому продовжили навчання за кордоном, щоб отримати богословський ступінь у католицьких університетах Варшави, Риму, Інсбрука, Відня, Любліна, та інших [41].

З середини 1990-х відбувається серйозне переосмислення стратегічних цілей богословських інститутів. Синод єпископів УГКЦ розробив та прийняв «Концепцію богословської освіти в Україні» у 1997-

2000 роках, в якій було визначено основні пріоритети, місце та цілі, рівні та теми богословської освіти [41].

Автори «Концепції богословської освіти в Україні» спробували окреслити сутність богослов'я, спираючись на фундаментальне бачення святих Отців Церкви як «молитовне споглядання-спілкування-сопричастя з особами Святої Трійці», тобто, поставили в основу ідеї богословської освіти містичну теологію, зберігаючи таким чином баланс з духовною формацією і «академічно-науковою» підготовкою (іншими словами, «формаційним» та «академічним» видами богослов'я) [36].

В Україні богословська підготовка стала на новий рівень, так як вперше було окреслено нову структуру приготування та навчання за двома рівнями - спеціальним та загальним, різними типами богословських установ («духовні академії», «духовні семінарії», катехетичні інститути», «інші типи навчальних закладів», «наукові та богословські установи»), нові академічні ступені: бакалавр, магістр, доктор; а також категорії фахівців (богослови, священники, катехити, регенти, дяки, паламарі тощо), нові форми, засоби та методи навчання, а також запропоновані механізми розвитку богословської освіти [36].

Центральним органом, який визначав стратегію реформування та розвитку богословської освіти, залишався Синод єпископів УГКЦ (з 2000 р. розподілено на Патріарший та Києво-Галицької митрополії).

З метою забезпечення всебічного подальшого розвитку системи богословської освіти 16-21 травня 2000 року Патріарший Архієрейський Синод УГКЦ у Бучачі ухвалив рішення всіляким чином допомагати та сприяти діяльності існуючих на той час богословських навчальних закладів, та з іншої сторони старатися та робити все можливе для становлення нових структурних підрозділів чи нових богословських освітніх закладів у тих чи інших регіонах, де поширена УГКЦ [41].

Патріарший Синод єпископів УГКЦ у 2001-2002 рр. створив постійну Синодальну Комісію катехитичну і християнської освіти [71]. Одночасно у складі патріаршого Синоду УГКЦ у Києво-Галицькій митрополії була збережена Комісія з духовної просвіти УГКЦ та створена комісія зі шкільної освіти [36].

Відтепер кожен із двох рівнів богословської підготовки УГКЦ поступово набував щодо самостійної «лінії розвитку»: по-перше, вдосконалювався розвиток спеціальної богословської підготовки, яка «контролювалася» Комісією з богословської підготовки та освіти, що була зосереджена у Львівській духовній академії та єпархіальному духовенстві; по-друге, загальна християнська освіта, «регульована» спеціально створеною комісією зі шкіл, здійснювалася через мережу греко-католицьких середніх шкіл, ліцеїв та коледжів, недільних шкіл у парафіях, християнських організацій та громад. [36].

Також слід зазначити, що надалі у цьому підрозділі наукової праці ми аналізуватимемо тенденції розвитку «спеціальної богословської освіти» а в третьому розділі більш детально розглянемо також і навчальні заклади та центри «загальнохристиянської освіти», у тому числі греко-католицькі середні та недільні школи [36].

Характеристика тенденцій розвитку духовної спеціальної освіти УГКЦ у 2000 – 2018 роках треба зазначити, що, на наш погляд, його також можна розділити на кілька напрямків, перший з яких орієнтований виключно на формування духовенства, другий – на навчання інших церковних працівників (катехитів, дяків, керівників церковних хорів тощо), а третій - вже орієнтований на високу академічну та духовну підготовку богословів [36].

Таким чином, академічна та духовна підготовка кандидатів до священства залишалася одним із найважливіших та пріоритетних напрямків

розвитку спеціальної богословської підготовки УГКЦ у 2000-2018 роках. Однією з останніх тенденцій розвитку цього напрямку богословської освіти є створення та поступове впровадження у програму навчання духовних семінарій УГКЦ можливостей «спеціалізованої» підготовки священиків окремим видам пастирської роботи, у тому числі місіонерська робота, академічна пастирська опіка, пастирська опіка та душпастирство інституту сім'ї та родини [42].

Дещо повільніше йшов розвиток другого напрямку спеціальної богословської освіти УГКЦ, покликаною готувати «інші церковні кадри» - катехитів, дяків та регентів, згідно з «Концепцією богословської освіти» (1998 р.). а, хоча у 1990 р. – майже в кожній єпархії УГКЦ у західних областях України створено цілу мережу відповідних духовних навчальних закладів, включаючи катехитичні чи катехитично-педагогічні інститути, інститути вищої релігійної культури та духовно-релігійної освіти, дяківсько - регентські школи, та коледжі і так далі [42].

Важливими для підготовки катехитів та організації катехитичного служіння були два основоположні документи, розроблені Синодальною катехитичною комісією та схвалені Патріаршим Синодом архієреїв УГКЦ – «Катехитичний правильник УГКЦ» (2000 р.) та Катехизм УГКЦ «Христос – наша Пасха» (2011 р.). Водночас, Патріарший Синод Єпископів УГКЦ у різноманітний спосіб сприяв та підтримував розвиток самої катехизи на самих парафіях, зокрема, зобов'язавши пастирів в особливому порядку активізувати роботу в цьому напрямку [42].

Водночас зазначимо, що безпосередня спеціальна богословська освіта катехитів у 2000-х роках порівняно з попереднім десятиліттям зазнала уповільнення, що, на нашу думку, було пов'язано з відсутністю чіткої програми підготовки для цієї категорії церковних спеціалістів на рівні УГКЦ, невизнання державою дипломів випускників духовних вищих

навчальних закладів, а відповідно також і неможливість працевлаштування в мережі державних загальноосвітніх навчальних закладів без додаткової вищої освіти державного зразка. Ця проблема ще досить довгий період часу стояла у пріоритеті до вирішення перед церковною ієрархією та керівниками богословських освітніх навчальних закладів [57].

Слід зазначити, що, незважаючи на нормативне регулювання структурного забезпечення та організації катехизації на підставі розділів 5 та 6 «Катехитичного правилника УГКЦ», на жаль, не створено відповідного документа з практичними вказівками щодо підготовки самих катехитів, до прикладу, на зразок «Навчальної програми духовних семінарій України», що власне і стала практичним програмним документом для підготовки майбутніх священиків [85, 86].

Упродовж першого десятиліття ХХІ ст. поступово зростала питома вага третього напрямку спеціальної богословської освіти УГКЦ – академічного (або наукового) богослов'я [85].

Однак досить тривалий час єдиним представником даного напрямку була тільки Львівська богословська академія, відновлена за рішенням Синоду єпископів УГКЦ у 1994 році та реорганізована в Український католицький університет за рішенням Фонду св. Климентія у 2002 році [86].

Слід зауважити, що на початку 2000-х рр., інші богословські навчальні заклади УГКЦ, зокрема, Івано-Франківський теологічно - катехитичний духовний інститут (реорганізований у 2000 р. в Івано - Франківську теологічну академію) та Ужгородська богословська академія, не тільки формально не були зараховані авторами «Концепції богословської освіти в Україні» (1998 р.) до статусу «богословської академії», а й по факту деякий час не могли об'єктивно претендувати на такий рівень, оскільки, по-перше, основним їх завданням була виключно підготовка священиків і катехитів, а по-друге, їх організаційна структура, матеріально-технічна база

та кадрове забезпечення все ж таки були недостатні для вирішення відповідних завдань що гостро поставали на той час перед даним освітнім закладом [86].

Проте рішення Міністерства освіти і науки країни у 2002 р. про включення до «Переліку напрямів і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка у вищих навчальних закладах» спеціальності «Богослов'я» у межах напряму підготовки «Філософія» дало можливість присвоювати лише кваліфікація «бакалавр філософії», а не «бакалавр богослов'я», і ця обставина згодом викликала серйозні застереження Церкви про можливу втрату богословської освіти в результаті державної акредитації, про порядок ліцензування духовних навчальних закладів тощо [87].

Зрештою, процес визнання богословської освіти і науки українською державою затягнувся на десятиліття і, слід зазначити, отримав правову основу для його повної реалізації лише у 2014-2015 рр. Так, у 2005 р., враховуючи звернення до тодішнього президента Віктора Ющенка, від Глави УГКЦ Любомира Гузара, ректорів богословських освітніх закладів УГКЦ, згодом наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2005 р. № 363 до переліку спеціальностей, за якими здобуто освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», було внесено ще і спеціальність «Богослов'я (теологія)» в межах напряму підготовки «Філософія», а вже 13 грудня 2006 року дана спеціальність була виключена з переліку напрямків підготовки бакалаврів постановою № 1719 Кабінету міністрів України, і з того часу спеціалістів та магістрів саме богослов'я (теології) в Україні уже можна було готувати на базі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра філософії [81, 82].

Новий етап дискусії щодо перспектив розвитку богословської освіти і науки почався у 2011 р., коли її акценти було зміщено в сторону оцінки рівня розвитку академічного богослов'я. Безпосереднім приводом до

початку дискусії стало інтерв'ю з Блаженнішим Любомиром Гузаром, який, оцінюючи стан розвитку богослов'я, висловив критичну думку: «Мені здається, що наше богослов'я стоїть на дуже слабкому рівні... Ми маємо Український католицький університет, який старається виховати, посилає закордон, у дуже престижні університети, де вони можуть не одного доброго навчитися. Але чомусь неможливо запалити наших богословів. А без доброго богослов'я далеко не зайдемо...» [82].

Невдовзі до дискусії долучилися директор Наукової бібліотеки УКУ Тарас Тимо94, завідувач кафедри богослов'я УКУ Віктор Жуковський95, доктор філософських наук Юрій Чорноморець, доктор канонічного права о. Михайло Димид. Не вдаючись до аналізу перебігу дискусії, зазначимо, що її учасники прагнули визначити стратегічні цілі, або місію, призначення богословської освіти і науки, вказати конкретні механізми їх розвитку та державної акредитації [82].

Період 2010-х років став етапом інтенсивного розвитку закладів богословської освіти і науки УГКЦ, які, враховуючи недостатню законодавчу базу для інтеграції до державної системи вищої освіти, передусім спрямували свою діяльність на підготовку «кадрів для Церкви», так би мовити, задоволення внутрішніх кадрових потреб. Так, богословські вищі навчальні заклади УГКЦ в Ужгороді, Тернополі, Дрогобичі, Івано-Франківську, Києві зосередили увагу на підготовці священників, катехитів і дяків, богословські заклади в Коломиї та Чорткові – виключно на підготовці дяків і катехитів.

Так, у новому Законі України «Про вищу освіту» (від 1 липня 2014 р.) було передбачено можливість заснування та функціонування закладів вищої освіти – як класичних, так і галузевих, зокрема «богословських/теологічних», надано можливість «закладам вищої

духовної освіти» проходження процедур державного ліцензування та акредитації освітньої спеціальності «Богослов'я» [80].

Справді «революційним» рішенням стала постанова Кабінету Міністрів України № 652 від 19 серпня 2015 р. «Про державне визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання, виданих закладами вищої духовної освіти», яка, врешті, відкрила правовий механізм для державного визнання та інтеграції досі сформованого покоління богословів до системи вищої освіти і науки, забезпечення реальних можливостей заснування, ліцензування, акредитації та розвитку закладів вищої богословської освіти [80].

Таким чином, Українська держава зробила черговий «крок назустріч» для інтеграції богословських освітніх закладів до державної системи освіти і науки. Це відкриває нові перспективи розвитку закладів вищої богословської освіти і науки УГКЦ в Україні. Для цього варто переглянути «давнію» версію «Концепції розвитку богословської освіти УГКЦ» (1998 р.), запропонувати їй нову редакцію. Серед нововведень, на нашу думку, слід запропонувати нову систему диференціації закладів богословської освіти і науки, наприклад, відповідно за поділом на три «види богослов'я»: «академічне богослов'я» (або «наукові дослідження») – у богословських закладах вищої освіти (університети, академії, інститути), професійної освіти (коледжі) та середньої освіти (загальноосвітні школи); «духовно-формаційне» богослов'я – в духовних семінаріях; «богословський містичний досвід» (як переживання та осмислення приватних релігійних практик) – у недільних церковних школах [41].

Зрештою, існуючі богословські вищі освітні заклади УГКЦ, враховуючи значний кадровий потенціал, вже мають можливості «подвійної» акредитації як з боку Міністерства освіти і науки України, так і з боку Конгрегації католицької освіти Ватикану. Відтак, богослови –

випускники таких закладів вищої освіти набуватимуть можливості для працевлаштування та самореалізації не тільки як душпастирі на парафіях, але й в інших сферах суспільного життя, тим самим сприяючи потупово «новій євангелізації» українського суспільства [41].

2.2. Івано-Франківська Духовна Семінарія та її культурта і просвітницька діяльність.

На початку ХХІ століття Українська греко-католицька церква (УГКЦ) зіткнулася з новими «викликами», включаючи подолання наслідків атеїстичного тоталітарного впливу в українському суспільстві, поглиблення християнської віри у суспільстві та просування екуменічного діалогу. У відповідь на ці «виклики» Синод єпископів та Патріарший Собор УГКЦ вперше у 1996 р. розробили стратегію «нової євангелізації» суспільства, спрямовану на подолання наслідків тоталітарного атеїстичного світогляду та християнської віри.

Пізніше, у 2011 році, ідея «живого приходу» утвердилася як первинний, найменший осередок Церкви [42], успішний розвиток якого як священиками, так і мирянами залежав від їхньої активної «живої» участі в церковному житті. На цьому фоні роль та відповідальність духовенства співвідносяться з новими вимогами часу, бо, як заявив український богослов Олександр Левицький, «сучасний священик повинен вміти донести Божі правди в умовах постійного розвитку науки, технологій, цивілізації, вчинити вічні істини правдивими в умовах вимог і прийняття людського розуму. Духовна особа повинна бути інтелектуально готовою вести діалог з різними групами та верствами суспільства, а також до сучасних викликів проповідання і свідчення Євангелія» [42, 80].

У таких умовах розвиток богословської освіти, спрямований не лише на професійну освіту священиків, а й на розширення богословської освіти мирян, на наш погляд, може стати одним із напрямків «нової євангелізації» суспільства [31, 41].

Зростанню інтересу до закладів богословської освіти вже у перші роки незалежності України сприяв процес «релігійного відродження» (відновлення мережі традиційних християнських Церков), або, за визначенням релігієзнавця В. Єленського, процес «десекуляризації», в якому, на його думку, однак, присутні дві тенденції-моделі: «одна модель – десекуляризація знизу, відновлення релігійного життя, це більш або менш висока участь людей в релігійному житті, це контроль моральних настанов; друга модель – десекуляризація згори, коли йдеться про перетворення релігії або якоїсь однієї конфесії на ідеологію, коли будівництво храмів не супроводжується адекватним збільшенням релігійної участі людей, коли не простежується зв'язок із зростанням релігійних інституцій і моральним станом суспільства...»[80].

Після виходу УГКЦ з підпілля життя Івано-Франківської духовної семінарії розпочалося 1 серпня 1990 р. коли приступили до занять семінаристи як повноцінні студенти Івано-Франківської Вищої духовної семінарії ім. св. Йосафата. [46].

Єпископ Софрон Дмитерко, ЧСВВ видав декрет, згідно з яким Іриней Білик, 1990 року був призначений четвертим ректором Івано-Франківської духовної семінарії. Він був ректором чотири роки.

Згодом, 25 липня 1991 р., Івано-Франківський богословсько-катехетичний богословський інститут був зареєстрований Радою у справах релігій при Кабінеті Міністрів Української РСР, а наша семінарія продовжила свою діяльність як Івано-Франківська вища духовна семінарія [46].

Ще однією складністю була проблема передачі будинку колишньої Станіславівської духовної семінарії по вул. Шевченка, тож то духовна семінарія і ІФТКДІ на перших порах працювали у непристосованих для освітньо-виховного процесу приміщеннях різних організацій міста [46].

У таких умовах було складно вести нормальний освітній процес та забезпечити високий рівень духовної підготовки семінаристів, але стараннями настоятелів все ж розвиток відбувався. Для викладання були запрошені професори підпільних семінарій, священники, які закінчили вищі навчальні заклади православної церкви, викладачі світських навчальних закладів, а також професори з університетів Італії, Канади, Хорватії, Польщі, США. [46].

У грудні 1994 р. новим ректором Духовної Семінарії було призначено д-ра Софрона Мудрого, що мав досвід управління закладом духовної формації. Нове призначення дуже позитивно вплинуло на розвиток як семінарії, так і інституту, оскільки новий ректор, маючи багаторічний досвід роботи в Римі в Колегіумі Св. Йосафата, почав наполегливо працювати, щоб вирішити всі проблеми, що стоять перед церквою, та з якими стикнулася не так давно відновлена семінарія. [46].

На початку 1995 року, мабуть, найголовнішу з них було вирішено: семінарія отримала велике приміщення на вулиці. Васильянок 64. Трохи згодом по вул. Гарбарська 20 та 22, також і 2-й та 3-й корпуси почали діяти. У новому приміщенні був потрібний капітальний ремонт - облаштування навчальних аудиторій, головного приміщення для формації - каплиці семінарії, панував сприятливий кімнат для студентів-богословів. Все це лягло на плечі нового ректора Кир Софрона Мудрого, якого у грудні 1997 р. було призначено також і єпископом Івано-Франківської єпархії [46].

1995 року відбувся перший випуск студентів богословського факультету ІФТКДІ. Відразу ж найталановитіші студенти були відправлені

для продовження навчання до університетів Риму, Відня, Інсбрука, Любліна, Праги та Варшави. Все це було зроблено з великою метою в майбутньому отримати спеціалістів з богословських дисциплін і тим самим значно зміцнити професорсько-викладацький склад свого рідного закладу [46].

З 2000 року новим ректором Івано-Франківської Духовної Семінарії був призначений о. Теодосій Янків, ЧСВВ, а о. Наприкінці того ж року о. Теодосій був призначений в УГКЦ відповідальним за організацію візиту до Києва папи Івана Павла II, а згодом став настоятелем монастиря отців василіан у Києві та директором видавництва «Місіонер». Тож такі численні обов'язки змусили його залишити стіни семінарії та залишитися у Києві. [46].

18 грудня 2001 р. на посаду ректора Івано-Франківської Духовної Семінарії був призначений о. доктор Олег КАСКІВ, який пропрацював до 15.05.2010 р. [46].

Під час свого ректорату о. Олега Каськіва закінчили духовну семінарію 276 семінаристів, 210 із яких стали священиками УГКЦ у різних єпархіях нашої Церкви. У цей час було відновлено духовне свщчч. Йосафата завданням, якого є харитативна діяльність, волонтерська служба та капеланське служіння у навчальних закладах. [46].

Також було створено веб-сайт семінарії та Інформаційний центр, підготовлено методичну та духовну літературу для семінаристів. Після закінчення свого служіння о. Доктор Олег Каськів подякував усім, хто допомагав йому протягом 9 років і молився за нього, та побажав новому настоятелю Божої турботи та Покрови святителя Йосафата у його служінні та становленні майбутнього священства Івано-Франківської архієпархії та цілої УГКЦ [46].

Наступним - восьмим ректором Івано-Франківської Духовної Семінарії 15 травня 2010 року був призначений о. д-р Олександр Левицький який виконував обов'язки до 13 червня 2014 р.Б. [46].

Протягом цього періоду свого ректорства о. Олександр старанно працював для покращення умов навчання та проживання семінаристів та розвитку семінарії вцілому. За час його ректорства було здійснено ще один задум, побачив світ повноколірний глянцева журнал "Христова нива", що розповсюджувався по парафіях цілої архієпархії для духовного та культурного збагачення вірних. Було також започатковано добру співпрацю семінарії із медичними закладами та школами м. Івано-Франківська, що дозволяло проволити катехизацію в навчальних закладах, організовувати культурні заходи патріотичного, духовного характеру. [46].

Семінаристами ІФДС проводились різні тематичні мультимедійні конференції у ліцєях, гімназіях, школах, училищах та ВУЗах Івано-Франківщини. Для семінаристів отець ініціював проведення різних турнірів: шахових, шашкових, тенісних та футбольних, що сприяло всебічному розвитку їх особистості. Також непересічною подією стало проведення футбольного турніру між духовними семінаріями УГКЦ, в якому наша семінарія здобула впевнену перемогу, обігравши у фіналі своїх співбратів з Львівської Духовної семінарії Святого Духа. [46].

13 червня 2014 р.Б. о. Олександра Левицького було відкликано з цієї посади у зв'язку з тим, що він був призначений на інший уряд - ректора Івано-Франківської Теологічної Академії [46].

3 липня 2014 року на посаду ректора знову було призначено о. доктора Олега Каськіва, який виконував обов'язки до 13 вересня 2016 року. У цей час семінарію чекала історична подія – проведення у її стінах шостої сесії Патріаршого Собору, а згодом і Синоду Єпископів УГКЦ. За часів

ректорату отця Олега семінаристи увійшли до відновленої після капітального ремонту будівлі семінарії [46].

13 вересня 2016 р. протоієрея Олега Каськіва переведено з посади ректора ІФДС у справах духовенства та священицьких родин Івано-Франківської архієпархії [46].

В той самий день, десятим ректором Івано-Франківської духовної семінарії обрано отця Олеся Будзяка, який обіймав посаду ректора до червня 2019 року. Так Івано-Франківська духовна семінарія свщмч. Йосафата отримала наймолодшого ректора у своїй історії. У часі його управління, кафедри семінарії були успішно реорганізовані та розділені на окремі тематичні групи, що найперше було здійснено для ефективнішої діяльності різного роду харитативних, катехитичних та духовно-просвітницьких груп при ІФДС [46].

2.3 Освітні процеси в Івано-Франківській Теологічній Академії у період 2000 – 2010 рр.

У сучасний період релігійного життя в Україні Івано-Франківська теологічна академія (далі – ІФТА), створена у 2000 році на базі Івано-Франківського богословсько - катехитичного духовного інституту (далі - ІФТКДІ), починає відігравати все більш важливу роль у мережі богословських навчальних та наукових установ УГКЦ. Згідно зі статутом 2006 р., одним із основних завдань ІФТА є «підготовка кваліфікованих вчених, вчителів, кадрів духовенства; Організація та проведення фундаментальних та прикладних досліджень; сприяння діалогу між східними християнами; сприяння інтелектуальному життю церкви, сприяння всебічному розумінню християнського світогляду; Інформаційна діяльність; Видавнича діяльність» [36, с. 19].

Викладацький склад ІФТА, який у 2010 році складався з 54 професорів, доцентів та викладачів, орієнтований не лише на формування нового покоління священиків та катехитів, а й на розвиток різних галузей богослов'я. З цією метою ректор ІФТА єпископ Софрон Мудрий за останні десять років зосередився на двох напрямках: перший – це підвищення рівня богословської освіти викладачів через поглиблення студій як в рамках ІФТА (відкрито Відділ аспірантури), так і в католицьких університетах країн Європи, а другий – інформаційно-видавнича діяльність, яка здійснюється через видання серії підручників, монографій та різноманітних статей з богословських наук. [36, с.68].

Для активізації дослідницької діяльності професорсько-викладацького складу ІФТА проректор ІФТА з наукової роботи, доктор богослов'я, професор богослов'я протоієрей Річард Горбань у 2007 році відновив видання професійної богословської збірки статей, офіційно названої «Науковий вісник Івано-Франківської Теологічної Академії «Добрий Пастир». Наукова бібліотека також працює на базі ІФТА, в якій, окрім низки актуальних видань наукової та богословської літератури (у тому числі журналів), є окремий фонд «Бібліотеки Андрея Шептицького». ІФТА закладає основу для розвитку фундаментальних та прикладних досліджень у галузі богослов'я, у тому числі церковної історії [41].

У той же час ми наголошуємо, що для успішного розвитку досліджень необхідна певна структурна організація відповідних дослідницьких інститутів та центрів (наприклад, аналізуючи результати науково-богословської діяльності колективу ІФТКДІ-ІФТА за 1990-2010 роки, відзначимо деякі його основні особливості:

- 1) Наголос на видання літератури, яка носить переважно характер підручників з богословських дисциплін, але водночас не позбавлена наукового характеру, оскільки заснована на аналізі першоджерел та останніх досліджень професійних богословів, каноністів, історики, богословів; [36].
- 2) поєднання наукового змісту та пастирсько-практичних прийомів в окремих богословських виданнях, особливо у зв'язку з актуальними проблемами розвитку УГКЦ;
- 3) Поступова диференціація спеціальних досліджень з богословських наукових дисциплін (моральне богослов'я, канонічне право, теорія та історія філософії, церковне мистецтво, церковна історія та ін.)
- 4) Спроби залучити студентів ІФТА до досліджень, особливо шляхом написання дисертацій.

Майбутня організація наукової та богословської діяльності ІФТА має насамперед враховувати основні тенденції у розвитку нашої Церкви, які визначаються, зокрема, Патріаршим Синодом Архієреїв УГКЦ [36].

Таким чином, до основних стратегічних завдань Патріаршого Синоду єпископів УГКЦ на 2005-2010 роки входили проблеми «нової євангелізації» суспільства, розвиток організаційних структур та розробка спеціального закону УГКЦ, просування покликань до чернечого життя, формування нового покоління священиків, катехитів. Форми богослужінь, просування екуменічного діалогу і т. д. Отже, необхідні деякі «багатовекторні» дослідження для вирішення цих «проблем часу»: по-перше, добірка різних тем і завдань; по-друге, про використання методичного інструментарію з різних наукових дисциплін, особливо теологічних та соціально-гуманітарних. [36].

Однак для досягнення ефективності та практичної значущості наукового та богословського дослідження, на наш погляд, необхідно визначити його фокуси чи складні проблеми. Однією з перших спроб такої класифікації наукових досліджень ІФТА слід вважати заголовок наукових статей у Науковому бюлетені ІФТА «Добрий пастир». Головний редактор цієї наукової збірки, професор, доктор богослов'я, протоієрей Річард Горбань, розповсюджує статті під заголовками: «Канонічне право», «Історія філософської та богословської думки», «Біблійна/теологічна антропологія», «Моральне богослов'я», «Пастирське богослів'я», «Екуменізм», «Релігієзнавство», «Українська церковна археологія», «Українське сакральне/церковне мистецтво», «Християнська психологія», «Церковна історія в Україні», «Витоки християнства»[41].

Таке поєднання дисциплінарних та тематичних класифікаційних принципів досліджень призначене для розмежування наукових інтересів професійних дослідників, має свої переваги та «недоліки»: з одного боку, свободу дослідників вибирати теми та методи, виходячи з їхньої приналежності до різних наукових дисциплін, факультетів та напрямів, з іншого боку, творчі зусилля також тих учених, які організаційно належать ІФТА через відсутність «стратегічних» складних проблем [36].

РОЗДІЛ III. Шкільна католицька освіта в Івано-Франківській Архієпархії УГКЦ.

3.1 Історичний аналіз становлення та розвитку католицької освіти на теренах Прикарпаття.

Серед усіх засобів виховання особливе місце посідає школа. Тому на зламі тисячоліть перед освітою, зокрема шкільною освітою, України постали нові завдання як відповідь на виклики нової постіндустріальної епохи, що вимагали адекватних змін освітньої системи [51].

У період до 2000 року Україна вже мала власні державні централізовано розроблені навчальні плани та комплекс навчальних програм. Одразу ж після проголошення Декларації про державний суверенітет України була розроблена й ухвалена одна з перших в державі регіональна Концепція української школи на Прикарпатті, в якій наріжними стали ідеї національного виховання й народознавства, а в 1994 році була розроблена й схвалена регіональна програма «Освіта Прикарпаття» [7, с. 20].

Цікавим є той факт, що напочатку 1990-их років в школах регіону у порядку експерименту до навчальних планів було введено як вибіркового курс «Основи християнської моралі». Для цього було здійснено написання й видання достатнім тиражем відповідних посібників, навчання педагогів шляхом їх перепідготовки на базі обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Програму складено з урахуванням характеру курсу та багатоконфесійності» [7, с. 21].

Значна увага в 90-х рр. приділялася розвитку мережі навчальних закладів, насамперед створенню й утвердженню в освітньому середовищі закладів нових типів. Так, за підтримки управління освіти і науки

облдержадміністрації було утворено фізико-технічний ліцей при Івано-Франківському технічному університеті нафти і газу, обласний ліцей-інтернат для обдарованих дітей із 34 сільської місцевості, Прикарпатський військово-спортивний ліцей-інтернат [53].

Крім цього, в Івано-Франківську швидко почали з'являтися заклади нового типу – школи-гімназії, гімназії, ліцеї, а також профільні класи. Завдяки домовленостям між керівниками цих закладів та місцевих вишів школярі з високими навчальними досягненнями могли вступати до університетів на основі співбесід [53].

Приблизно в той час у місті вже функціонували 42 загальноосвітні навчальні заклади комунальної форми власності, де навчалось 21989 учнів. Серед них була й одна приватна школа, навчально-реабілітаційний центр для дітей з особливими потребами (20 класів, 158 учнів), 3 спеціалізовані школи з поглибленим вивченням іноземних мов (100 класів, 2980 учнів), три гімназії, природничо-математичний ліцей, ЗШЛ № 23, загальноосвітня школа-інтернат № 1; чотири школи-садки [91].

В Івано-Франківську також створено умови для навчання дітей, котрі не можуть відвідувати школу. Існує індивідуальне навчання, у тому числі для дітей з вадами та дітей, що мають статус дитини-інваліда. Крім цього, здійснюється індивідуальне навчання школярів, що перебувають на довготривалому лікуванні в обласній дитячій лікарні (на базі ЗШ № 6) [26]. У місті здійснюється навчання дітей мовами національних меншин. До прикладу, ЗШ № 3 налічує 19 класів для 451 учня з російською мовою навчання та 12 класів для 237 учнів з польською мовою навчання, що має тенденцію до зростання [53].

Однак для розвитку суспільства є необхідним, щоб молоді люди, простуючи в житті, стояли на міцних християнських підвалинах, будучи зрілими та всебічно розвинутими – як інтелектуально, так і духовно. Тільки

завдяки якісній і всеохопній освіті, яка підкріплена християнськими моральними цінностями, можна ефективно змінювати державу.

Тут слід згадати про перші школи, які організував св. Василій Великий, перші університети Європи, що розповсюдили свою діяльність на цілий світ і 35 багато інших схожих навчальних закладів – усе це є відповіддю людей на заклик Христа навчати і виховувати [53].

Тому Церква, крім основної своєї місії – уприсутнювати спасіння, має ще й іншу – навчати. Згідно з цією місією, Церква засновує власні школи, оскільки бачить у них засіб, спрямований на цілісне виховання людини. В суспільстві, що розвивається, раніше чи пізніше з'являється попит на приватні школи. Це стається з кількох причин. Серед них, зокрема, потреба учнів і їх батьків в індивідуальному підході, можливість отримати додаткову освіту з цікавим профілем навчання, здобуття знань в комфортних умовах з широкою матеріальною базою, використання сучасних технологій в освітньому процесі. Не став винятком й Івано-Франківськ [53].

Історія католицької освіти в Івано-Франківську сягає другої половини XVII століття. Розпочинаючи із діяльності колегії єзуїтів та численних недільних парафіяльних шкіл, із приходом на єпископську катедру майбутнього Митрополита Андрея (Шептицького), в тодішньому Станіславові активізувався розвиток католицької освітньої та виховної галузі. Було засновано, зокрема, Станіславівську Духовну Семінарію, а згодом за допомогою монахинь Чину Святого Василя Великого, які прибули на запрошення владики Андрея, було закладено підвалини для створення першої католицької школи в Станіславові [53].

Заснування вселюдної школи при монастирі датується 1909-1910рр., що служила як школа вправ для майбутньої вчительської семінарії.

Активна освітньо-виховна діяльність вселюдної школи проводилась в період між 1910-1939рр. Щорічно у вселюдній школі навчалося близько 180-200 учениць. За чверть століття понад 3 тисячі учениць закінчили навчання у школі, гімназії та вчительській семінарії. До викладання залучалися найкращі українські педагоги, які працювали тут як на основній роботі, так і за сумісництвом. Кожен із них був не лише талановитим педагогом, а й авторитетним громадським діячем [53].

Усі учениці мали спеціальну форму, головними елементами якої були блузи та спідниці синього кольору, чорний та темно-синій фартух і нарукавники, а також голубі берети з металевою шпилькою у вигляді літери «В». Активну роль у формації вихованців відіграла молодіжна організація «Пласт». Учениці мали можливість займатися у різних гуртках – україністики, природничому, історико-географічному та спортивному. При школі діяла Марійська дружина [53].

В період з 1939 по 1946рр. – це час ліквідації школи, переслідування викладацького складу, репресії до Сибіру [79].

Намагання сестер ЧСВВ повернути монастирське приміщення, в якому знаходилась обласна бібліотека та сільськогосподарський технікум почалися у 1991 році з становленням незалежності Української держави [53].

Так у 1993 році було повернено приміщення монастиря у власність сестер василіянок за сприянням влади міста а отже з'явилася можливість відновлення суспільної та духовно-освітньої праці в Івано-Франківську. Пізніше було здійснено відновлення частини монастирського комплексу та діяльність у ньому Духовного Катехитично-педагогічного інституту [53].

З благословення правлячого єпископа Івано-Франківської єпархії кир Софрона (Мудрого), рішенням Провінційної ради сестер Чину святого Василя Великого та згідно з рішенням сесії Івано-Франківської міської ради

№500 від 02.07.2002 року було започатковано створення навчального закладу «Католицька школа святого Василя Великого». Тоді ж було зареєстровано Статут школи I ступеня [53].

Директором школи призначено сестру Йосифу Кіак, ЧСВВ. Під наглядом спеціалістів управління освіти Івано-Франківського міськвиконкому було проведено конкурсний відбір вчителів [53].

Початок першого навчального року для 36 учнів, котрі навчалися у двох класах. Серед них двоє учнів, прабабусі яких вчилися у школі сестер василіянок у довоєнний період. На урочистостях були присутні, зокрема, тодішній мер міста Зіновій Шкутяк, сестри василіянки зі Львова, Аргентини і США, учениці школи довоєнного періоду та інші гості [53].

Для духовного проводу навчального закладу та праці із вчителями, батьками та дітьми під час наступного навчального року було призначено духівника (капелана) – о. Пахомія Сидора, ЧСВВ. Після закінчення початкової школи четверо учнів першого набору успішно пройшли випробування і вступили до Української гімназії №1 м. Івано-Франківська.

Зі збільшенням кількості учнів та класів дуже швидко виникла потреба продовжувати навчання тих школярів, які закінчували 4 клас. Перед дирекцією, батьківським та педагогічним колективами постала проблема браку приміщення для забезпечення належного функціонування школи. На прохання батьків для забезпечення цілісного навчально-виховного процесу керівництво школи почало вживати заходів щодо зміни статуту школи [53].

З благословення правлячого ординарія Івано-Франківського кир Володимира (Війтишина) було здійснено посилену працю для повернення приміщення колишньої Станіславівської Семінарії у церковну власність [53].

Розпочинаючи від часу заснування Митрополитом Андреем (Шептицьким) до закінчення Другої світової війни, у приміщенні семінарії

успішно виховувались майбутні священики. Після приходу радянської влади дане приміщення було конфісковане. До 2006 року тут знаходилися міський та обласний військові комісаріати [50].

В 2008 році, у м. Фатімі (Португалія) відбулася зустріч Президента Віктора Ющенка та української громади з Івано-Франківська, де було висловлено прохання про допомогу у поверненні даного будинку у власність Церкви [50].

1 вересня 2009 року врочисте відкриття частини (бічного крила) нового приміщення Католицької школи святого Василя Великого. У новому корпусі розпочали навчання лише учні 6-8 класів, оскільки в користування школи було передано частину приміщення (тільки 400 м²). П'яті класи залишилися у приміщенні початкової школи [50].

Впродовж 2012-2014 за сприянням Митрополита Володимира (Війтишина) та Економа Івано-Франківської Архієпархії протоієрея Михайла Клапківа, а також за фінансової підтримки партнерів із-за кордону було здійснено капітальний ремонт усього приміщення корпусу по вул. Шевченка, 11. Для повноцінного функціонування Католицької школи тут обладнано сучасні навчальні класи та кабінети для вивчення гуманітарних та природничих наук, спортзал, конференц-зал, каплицю та їдальню [50].

Пам'ятною стала також і дата 16 вересня 2014, коли відбулось освячення відремонтованого приміщення школи. Очолив відкриття і освячення Архієпископ і Митрополит Володимир (Війтишин). Участь у цій події взяли Апостольський нунцій в Україні Томас Едвард Галліксон, Митрополити та Єпископи УГКЦ. Серед учасників були також високі гості з Німеччини, які сприяли реалізації проекту, зокрема, посол Німеччини в Україні д-р Вайль Крістоф, директор БФ «Реновабіс» д-р Альберт Герхат, референт БФ «Реновабіс» Йоахім Зауер, представники єпархії Гільдесгайм та інших християнських шкіл України, міської та обласної влади, освіти

міста й області [50]. «Церква дарує вам це нове приміщення, щоб ви, навчаючись, стали добрим фундаментом для нашої Батьківщини і будували її вільною та мирною...» саме такими словами підкреслив важливість цієї події Митрополит Володимир, звертаючись до дітей.

Також у цей день звертаючись до всіх присутніх, Апостольський нунцій наголосив на важливості виховання і навчання школярів у душі Божого проводу. «Україна - на правильному шляху. Ми підтримуємо вас, і одним з таких виявів є наше сприяння у відкритті цієї школи», - зауважив посол Німеччини в Україні. Завершилися урочистості концертом, який підготували учні католицької школи.

Реконструкція нового корпусу Католицької школи, який до того належав військкомату, тривала п'ять років. Площа корпусу сягає біля 3 тисяч кв. м, тут навчатимуться учні 5-12 класів.

Важливим для розвитку католицького шкільництва став той факт, що Президент України Петро Порошенко підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо заснування релігійними організаціями навчальних закладів», надавши релігійним організаціям право виступати суб'єктами заснування не лише духовних, але і загальноосвітніх навчальних закладів. Тут сказано, щоб у частині четвертій статті 11 Закону України "Про загальну середню освіту" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 28, ст. 230) зробити доповнення реченням такого змісту: "Релігійні організації, статuti (положення) яких зареєстровано у встановленому законодавством порядку, можуть бути засновниками (власниками) загальноосвітніх навчальних закладів". [50].

У червні 2017 року благословення митрополита Володимира (Війтишина) Католицьку школу I-III ст. реорганізовано у два окремих навчальних заклади: школа I ступеня, яка залишилася власністю сестер василіянок, та приватний навчально-виховний комплекс «Католицька

школа II-III ст. - гімназія св. Василя Великого», засновником якої є Івано-Франківське Архієпархіальне Управління. Сестри-монахині ЧСВВ продовжують тут провадити освітній процес.

З травня 2017 року розпочалося зведення нового корпусу Католицької школи-гімназії, в якому буде розміщено великий спортзал, їдальня, та актовий зал [50].

16 липня 2020 року Івано-Франківське Архієпархіальне Управління Української Греко-Католицької Церкви, яке є засновником Католицької школи-гімназії св. Василя Великого, прийняло декрет, яким відповідно до нового Закону України "Про освіту" перейменувало Івано-Франківський приватний навчально-виховний комплекс «Католицька загальноосвітня школа II-III ступенів-гімназія святого Василя Великого» Івано-Франківської області на Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» [50].

Оглядаючись на різного роду історичні події, виклики та випробування, бачимо, що на розвиток католицького шкільництва в Івано-Франківську впливають багато різноманітних чинників: політичних, соціально-економічних, духовно-моральних. При цьому одне завжди залишалося незмінним, це навчити і виховати свідомих християн, патріотів своєї землі та справжніх особистостей, що формуватимуть подальший розвиток життя свого рідного краю та держави на основі вічних та незмінних Божих істин.

Сьогодні, розвиток католицької освіти на Прикарпатті можемо умовно розділити на такі періоди:

- друга половина XVII століття, розпочинаючи із діяльності колегії єзуїтів;
- Перша половина XX ст., - початок діяльності сестер василіянок у нашому місті;

- Кінець XX, поч. XXI ст. – відродження УГКЦ після довгого часу в підпіллі.

У цьому дослідженні я хотів би звернути увагу саме на останній період у розвитку католицької освіти, так як вважаю, що саме у цей час Католицьке шкільництво справді змогло повноцінно розвинутись як своїми структурною діяльністю так і якістю освіти в цілому.

3.2 Аналіз діяльності католицьких закладів освіти в Івано-Франківську.

Як нам уже відомо, на сьогодні у нашому місті католицьку освіту представляють два окремі навчальні заклади, а саме Приватна загальноосвітня школа 1 ступеня «Католицька школа святого Василя Великого», що знаходиться у м. Івано-Франківськ, на вул.Василянок, 17, та Івано-Франківський приватний ліцей "Католицький ліцей святого Василя Великого", що знаходиться у нашому місті по вулиці Шевченка, 11 [45].

Молодша Католицька школа, що знаходиться під опікою сестер Чину Святого Василя Великого включає в себе освітньо-виховний процес для перших – четвертих класів. На кожній паралелі по три класи, кожен з яких налічує по 20 дітей. Таким чином, кожного навчального року у стінах католицької школи навчається понад 200 дітей [53].

Невід’ємною частиною освітньо-виховного процесу в школі є щоденна молитва та щотижнева участь у Божественній Літургії, у якій спільно беруть участь учні, вчителі та весь шкільний колектив. Адже одним із завдань цього закладу освіти є виховання громадян України на високих принципах християнської моралі а також християнська формація для батьків, працівників школи та учнів.

Про це також наголошував і глава УГКЦ, Блаженніший Святослав Шевчук на зустрічі з директорами католицьких шкіл, що відбувалася цьогоріч напередодні нового навчального року. За його словами, у своєму служінні вчителям важливо докладати зусиль, щоби наші діти вирости не тільки освіченими, але й стали добрими людьми, адже освіта і виховання в нашому піклуванні про цілісне виховання дитини йдуть завжди разом.

На цьому також неодноразово наголошував і святіший отець, папа Франциск, коли казав, що Християнські вчителі, працюючи і в католицьких, і в державних школах, покликані пробуджувати в своїх вихованців «відкритість на іншого, як на обличчя, особу, брата чи сестру, яких слід шанувати». «Слід зробити ставку на те, аби співпрацювати в тому, щоб формувати відкритих та зацікавлених оточуючою дійсністю підлітків, здатних до дбайливості та лагідності, вільних від поширеного упередження, згідно з яким для того, аби щось значити, необхідно бути конкурентними, агресивними, суворими щодо інших, особливо, до інакших, до чужинців або до тих, хто будь-яким чином розглядається як перешкода для самоствердження [32].

Колись існувало велике взаємне підсилення між стимулами, даними вчителями, й тими, які походили від батьків. Сьогодні ситуація змінилася, але ми не можемо ностальгувати за минулим. Потрібно взяти до уваги зміни, які стосуються як школи, так і сім'ї, та оновити заангажування на користь конструктивної співпраці, тобто, відновити згаданий виховний союз задля добра дітей і підлітків», – сказав Папа, зазначаючи, що саме такою, на жаль, є атмосфера, якою дихають наші діти.

Тож не дивно нам бачити те, що освітньо-виховний процес у Католицькій школі має на меті навчити того, на чому побудовані суспільні відносини, а саме любов до ближнього, взаємоповага та підтримка, які звісно ніяк не можуть оминати знання і з таких предметів як математика,

читання чи образотворче мистецтво. Адже попри духовну формацію можна побачити і високий рівень освіти, у даному навчальному закладі, що знаходить своє відображення у високих досягненнях учнів у різного роду конкурсах та змаганнях міського, обласного та всеукраїнського рівнях.

Мотиваційною візією Католицької освіти є те, що школа в ідеалі –це школа любові, в центрі якої є Бог, освітній простір успішних і щасливих школярів, професійно вмотивованих педагогів та відкритих на творчу співпрацю батьків [50].

Другим католицьким освітнім закладом, що діє у нашому місті є Івано-Франківський приватний ліцей "Католицький ліцей святого Василя Великого" що діє під опікою Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ.

Івано-Франківська Архієпархія УГКЦ як засновник ставить собі разом із керівництвом Католицького ліцею св. Василя Великого за мету гарантувати повне забезпечення високого освітнього рівня та повноцінне виховання учнів у дусі християнської традиції [45].

Дотримуючись державного стандарту освіти та застосовуючи принципи християнської моралі, Католицький ліцей св. Василя Великого втілює ідеї новітніх технологій навчання та виховання, які забезпечують всебічний розвиток особистості. Особливий обов'язок школи – оживляти шкільну спільноту духом євангельської свободи й любові [53].

Навчальний процес включає предмети державного стандарту та факультативи з фізики, англійської мови, заняття з психологом. Навчальний день обов'язково розпочинається з ранкової молитви [53].

Впродовж тижня, а також у великі християнські свята учні та вчителі мають змогу брати участь у Божественній Літургії, яку супроводжує шкільний хор. Як одна шкільна родина, беремо участь у прощах до відпустових місць, Всеукраїнських прощах католицьких шкіл, інших заходах культурного та морального спрямування [32].

Важливою складовою діяльності ліцею є соціальна спрямованість даного навчального закладу. Серед близько 300 учнів, які впродовж навчального року навчаються в Католицькому ліцеї, чимало тих, котрі навчаються на пільговій основі, тобто отримують значну знижку від повної вартості навчання. При цьому, учні оплачують, тільки за 10 місяців, за виключенням вільних від навчання, іспитів та практик періоди (липень-серпень). Розмір знижки, а це 10%, 30%, 50% та навіть 80%, визначається після розгляду прохання і перевірки соціально-матеріального стану учениці чи учня. Серед дітей, які отримують знижку на навчання, є діти-сироти на напівсироти, діти під опікою, діти з особливими потребами, діти з багатодітних сімей та діти учасників АТО/ООС [50].

Економічний відділ Івано-Франківської Архієпархії зацікавлений у тому, щоб наш Католицький ліцей був пілотним проєктом, в якому мають можливість здобути освіту обдаровані діти незалежно від їхнього соціального стану. Бо саме це є першочергова мета. Однак, мусимо розуміти, якісна освіта потребує відповідної кадрової та матеріально-технічної бази: потрібно оплачувати працю вчителів, покривати комунальні та господарські послуги, інвестувати у покращення навчальних умов тощо. Саме тому ця соціальна модель передбачає те, що хто здатен оплатити – оплачує навчання, інші ж – навчаються на пільгових умовах. Задля досягнення даної мети, фінансово-юридичний відділ Архієпархії займається пошуком стипендій для талановитих та соціально-незахищених школярів.

Серед головних освітніх здобутків ліцею є також і той факт, що згідно з актуальним рейтингом 2020 р., підготовленим освітнім порталом OSVITA.UA, «Католицький ліцей св. Василя Великого» посів четверте місце серед найкращих шкіл м. Івано-Франківська та 181-е серед усіх шкіл України. Основою для формування рейтингу стала успішність учнів учасників зовнішнього незалежного оцінювання в 2020 році.

Традиційним є факт участі учнів та педагогів школи у предметних олімпіадах, різноманітних міських та обласних конкурсах і творчих звітах, де здобувають призові місця. Так, зокрема, 2019 року було здобуто 28 призових місць на міському етапі олімпіад, і ще 32 – в міських, обласних та Всеукраїнських конкурсах.

З гордістю підкреслюємо і той факт, що серед випускників школи уже є медики, економісти, педагоги, дизайнери, митці, політологи та ін. Багато з них навчалося і ще продовжують здобувати освіту як в українських (УКУ, Прикарпатський національний університет, Івано-Франківський національний медичний університет, Київський університет ім. Богомольця, КНУ ім. Т. Шевченка, ЛНУ ім. І. Франка тощо), так і в закордонних вишах (США, Канада, Італія, Польща, Великобританія). Деякі з випускників Католицького ліцею обрали богопосвячене життя, вступивши до монастиря, або навчаються в єпархіальній семінарії, готуючись прийняти Тайну священства. Одна випускниця 2014 р. повернулася до школи, де працює вчителем англійської мови. Та, звісно як би не склалась доля учнів – вихідців цього чудового навчального закладу, адміністрація прагне, щоб вони добре, якісно та совісно виконували свою роботу на повірених їм місцях і таким чином ставали лідерами та рушіями розвитку нашого суспільства, держави й Церкви» [50].

Впродовж часу функціонування школи склалися традиції, які формують духовну, патріотичну культуру учнів, виховують національну та релігійну свідомість, створюють умови для розвитку шкільної спільноти. Серед чисельних релігійних свят особливо відзначаються також освітні, громадські і спортивні заходи та урочистості. [50].

Великим надбанням нашого навчального закладу є його професійний персонал. Для поглиблення інтелектуального та духовного зросту вчителі

школи беруть участь у семінарах, конференціях, днях духовної віднови та реколекціях [50].

На базі школи діють різноманітні гуртки художньо-естетичного та спортивного напрямків, а також арт-студія «Вифлієм» (арт-терапія для школярів), хор, вокальна та танцювальна студії [50].

Учні школи беруть участь у предметних олімпіадах, різноманітних міських та обласних конкурсах та творчих звітах, де здобувають призові місця. Окрім цього, учні залучаються до різноманітних соціальних проєктів – місячник захисту духовного світу дитини, акції милосердя, благодійний ярмарок. Систематично відвідують сиротинці, школи-інтернати, НРЦ, геріатричний пансіонат [50].

Католицький ліцей святого Василя Великого має власну місію, якою намагається жити, щоби зберігати свою ідентичність у сучасному світі. Це відкрита спільнота однодумців, що ставить в центр дитину як дарунок Бога, її духовний та фізичний розвиток. Це не лише місце, де просто відбуваються уроки. Це справжнє середовище, яке виховує молоду людину, здатну приймати правильні рішення в житті і не просто приймати рішення, але і чітко розуміти наслідки своїх рішень, бути за них відповідальною; а з іншої сторони не слід забувати, що це також середовище, осяяне світлом віри.

Одне з головних тверджень полягає в тому, що кожен із наших випускників, незважаючи на власну освіту, знає, де шукати відповіді на набагато глибші, фундаментальніші питання. Розвиток суспільства вимагає, щоб молоді люди стояли на твердих християнських принципах, будучи зрілими та повністю розвиненими інтелектуально та духовно.

Коли ми говоримо про досягнення, ми, звичайно, можемо розглядати два аспекти: з одного боку, є щось, що видно кожному, усьому співтовариству чи спільноті. З іншого боку, є досягнення та досягнення, яких ніхто не бачить, але вони надзвичайно важливі, іноді фундаментальні

для будь-якої дитини чи вчителя. Частиною успіху школи є участь у різних реалізованих проектах (наприклад, проект «Музична програма» на краудфандинговій платформі GoFounded – надання учням музичних інструментів, щоб навчати дітей писати музику, розвивати музичні навички, імпровізувати, а не просто запам'ятовувати музичний твір). За допомогою та участю платформи «Тепле місто» та ресторану «Міський простір» ми також реалізуємо стипендіальні проекти, що дають можливість зробити доступнішим навчання у нашому навчальному закладі для частини дітей.

Також школа розпочала міжнародне співробітництво з одною греко-католицькою школою, що в Угорщині. Цього року наші студенти вже мали нагоду зустрітися зі своїми однолітками в англomовному літньому таборі. Тепер чекаємо на Україну друзів з Угорщини. Також на базі школи був англomовний табір із волонтерами з Америки – носіями мови. Це був чудовий досвід спілкування англійською, від Святої літургії до прощання з волонтерами наприкінці дня [66].

Всі бачать і говорять про ці напрямки розвитку. Однак як зазначає сестра Єремія Стеблина, директор школи – гімназії св. Василя Великого в період з 2016 по 2020 роки, ще є інший аспект успіхів та здобутків. Це те, що народжується глибоко в середині самої людини. Хіба успіх не є перемогою над собою, вольовим зусиллям учня робити уроки, чесно кажучи – не списувати, не обманювати? Або помовчати в потрібний момент, встигнути до ранкової молитви чи допомогти іншим [66].

Остання думка про найбільші успіхи – це думка команди. Це діамант усієї шкільної спільноти. Мене якось запитали, каже сестра: «Як ви з ними справляєтеся, коли кожен – талановитий лідер?» І я думала, що діаманти вишліфовуються пліч-о-пліч, разом [66].

Бог дає лицею безліч можливостей зростати, ставати сильнішими і кращими (у тому числі в різних аспектах - від матеріальних до освітніх та

духовних). А для ліцейської спільноти питання не так у тому, з чого наші випускники починають, як у тому, що їм потрібно розуміти: життя без корупції, хабарництва та брехні реальне, коли вони живуть цінностями, які школа виплекала для них з самого початку.

Школа для дитини має стати місцем відкриття свого покликання, своєї ідентичності у цьому світі. Католицька школа - це середовище, в якому хтось може засновувати своє покликання. Але саме покликання – це секрет між Богом і людиною. Якимсь відомий в Україні лінгвіст Олександр Авраменко розповів історію про надзвичайно талановитого учня одного з найпрестижніших вишів Києва. Коли вчитель запитав його, що хлопчик збирається робити далі в житті (а це було за два місяці до випуску), він зникнув і відповів, що ще не знає, я думаю, є велика проблема між доступністю знань та вмінням застосовувати, виконувати «сродную працю» за словами Григорія Сковороди [50].

Таким чином, завдання шкільної сім'ї - мотивувати учня, розповідати історії успіху та невдач (зрештою, з них можна отримати важливі уроки). Дітей тут не виховують як черниць чи священників, але ми спершу переконуємось, що вони справжні люди, а вже потім – добрі християни. Беручи за приклад слова святого отця церкви Августина ми часто повторюємо, що «коли Бог приходить і стає на перше місце, усе решта стає у нас на свої місця».

Сьогодні Католицький ліцей - це установа, яка вдало поєднує в собі якісну освіту, християнське виховання та всебічний розвиток особистості.

Якщо ж говорити про навчально-виховну концепцію католицької школи то тут для нас основою всього є наш Господь Ісус Христос: саме він відкриває та рухає новий зміст життя та перемінює його, навчаючи людину жити по божому, тобто думати та діяти так, як цього найперше вчить нас

Свята Євангелія, роблячи блаженства виголошені на Нагірній проповіді Ісуса Христа - нормою нашого щоденного життя [50].

Тож якраз і завдяки цьому нашому християнському світогляду, який відкрито та спільно приймають усі члени великої шкільної родини, школа постає власне "католицькою", оскільки євангельські біблійні засади перетворюються в ній на виховні норми, правила, рушії мотивації та що найважливіше видимих добрих плодів цієї клопіткої праці [50].

РОЗДІЛ IV. Методика вивчення теми магістерської на уроках історії України, суспільствознавства та предметах духовно-морального спрямування

Надзвичайно важливе місце у розвитку будь якого суспільства посідає духовно культурний аспект. Так, з історії нашої держави знаємо ті часи, коли ворог з різних сторін був зацікавлений у тому щоб зі знищенням української культури, мистецтва, театру чи музики люди забули те, що їхнє, що їх будує та ідентифікує як народ [93].

Згадуючи важкий час для українського народу, період радянської доби, особливо помітним стає той факт придушення та викорінення християнських, загальнолюдських цінностей, та їх заміну на оманливі безбожницькі та атеїстичні ідеї. Очевидним є той факт, що радянська влада усвідомлювала й те, що християнський, релігійний чинник є опорною складовою побудови української держави тож з усіх сил намагався знайти ці святі цінності з серця пересічного українця. Адже, як казав великий митрополит УГКЦ Андрей Шептицький: «Кожен християнин повинен бути патріотом, але його патріотизм не може будуватись на ненависті, адже правдивий патріотизм – це правдива любов до свого ближнього» [34].

В одному зі своїх пастирських послань митрополит Андрей Шептицький дає нам суть і розуміння істинного християнського патріотизму, який, як він наголошує, має бути присутнім у житті кожного священика. Бо, незважаючи на культивування духовних цінностей, проголошення Євангелія та вчення віри Христової, важливе місце в житті кожного священика посідає інша місія, а саме бути патріотом своєї держави. Кожен християнин повинен любити всіх людей, і це не заважає йому любити свою сім'ю і дім своєю першою любов'ю [34].

І як любов до ближнього не протистоїть любові до сім'ї, так вона не протистоїть і любові до вітчизни. Християнин може і має бути патріотом! Але його патріотизм побудований на фразі - не можна ненавидіти! І він не повинен покладати жодних обов'язків, що суперечать вірі! Те, що має патріотизм, але насправді ненависне чи суперечить переконанням, не є істинним патріотизмом. Отже, священники мають і залишаються патріотами. І вони вміють любити свій народ краще за тих, хто не вірить у цю любов до свого народу. Тому що любов до Вітчизни проявляється насамперед у невтомній праці та самопожертві [34].

Справжня любов ґрунтується на діях, а не на словах! Ті, хто працює на своїй посаді на благо людей і чесно виконує свої обов'язки, є кращим патріотом, ніж той, хто багато говорить та мало робить. Перш за все, пам'ятайте, що тим сильніша нація, чим більше вона покладається на вчення Ісуса Христа. Тож моліться «про єднання святих церков Божих». Пам'ятайте про це у своїх молитвах. І зміцнюйтесь у всіх надіях, які Церква покладає на нас, як висловився великий Папа Урбан VIII: «Я сподіваюся, що одного дня ви, українці, приведете всі Східні Церкви до єдності христової віри!» [34].

Становище Церкви як тієї, яка вирощує культурні цінності людей, заснованих на вченні Христа, тому така, що вона завжди відкрита для співпраці з різними компонентами суспільства, включаючи освіту. З цієї причини ми розглядаємо тему культурно-просвітницької діяльності Івано-Франківської архієпархії УГКЦ як предмет розгляду, щоб її можна було враховувати у навчальних закладах, особливо в історичних та громадських класах. Зрештою у школі дитина розвиває розуміння культурних цінностей на основі вивчення історії свого народу, культури та традицій [34].

Відомо, що духовно-моральне виховання через культурологію та релігійно-орієнтовану освіту не тільки зміцнює національну свідомість,

опановує соціокультурні навички, сприяє розвитку комунікативних навичок учнів, але, що не менш важливо, духовності підрастаючого покоління [34].

Помітно також, що викладанню духовних цінностей, вірі в Бога та церковному життю загалом у школі не приділялося особливої уваги, особливо коли ми говоримо про період до здобуття незалежності нашої держави. Саме тоді, коли УГКЦ вийшла з підпілля, Церква, особливо в нашому регіоні, намагається захистити не лише духовні, а й культурні цінності нашого народу. І тому в школах запроваджуються духовні та моральні предмети з метою встановлення у школярів вічних та істинних моральних цінностей [34].

Тож як бачимо, що такий курс як «Основи християнської етики» вивчається у середніх школах нашого міста Івано-Франківська з 1992 року відповідно до рішення засідання міської ради. Місто та Україна загалом з 1992 року і дотепер мають значний досвід вивчення курсів духовно-моральної орієнтації на основі законодавчої бази, встановленої Міністерством освіти і науки України, за якою й відбувається викладання предмета (наказ МОН України від 26.07.2005р. № 437 «Про вивчення у навчальних закладах факультативних курсів з етики віри та релігієзнавства»; рішення колегії МОН України від 29 червня 2006 року, протокол № 8/1-2 «Про концептуальні засади вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах предметів духовно-морального спрямування»; наказ МОН України від 31.10.2011р. № 1243 «Про основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів»; листа Міністерства освіти і науки України від 26.06. 2015 р. № 1/9-305 «Особливості вивчення базових дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році (Курси морально-духовного спрямування); рішення міської ради від 22.12.2015 року № 32-2 «Про

затвердження Муніципальної програми «Духовне життя» на 2016-2017 роки») [32].

Курс «Основи християнської етики» - світоглядна дисципліна, викладання якої сприяє розвитку в учнів здатності керуватися у своїй поведінці моральними нормами та цінностями, дружелюбністю, ввічливістю, повагою до батьків, милосердям, терпимістю та милосердям, мораллю. і відрізнити аморальність, дотримуватися етикету у повсякденному житті, приймати рішення у складних життєвих ситуаціях, пізнавати духовне коріння українського народу [32].

Викладання курсу реалізують педагоги, що для цієї місії пройшли відповідну фахову підготовку та постійно беруть активну участь у проведенні учнівських конкурсів власне духовно-морально спрямування, різних олімпіад, щорічних євхаристійних з'їздів та форумів учнівської молоді, та заходів в часі проведення у навчальних закладах Тижня Віднови Духа.

Щороку в нашому місті відбувається другий етап студентської олімпіади «Як ти знаєш Біблію?» та другий етап конкурсу робіт на морально-етичну тематику «Бог-Україна - Сім'я та я». Згідно з договором про співпрацю від 10 січня 2003 року між виконкомом Івано-Франківської міської ради та Івано-Франківською архієпархією УГКЦ проводяться євхаристичні з'їзди та форуми студентської молоді, які загалом пропагують дві найбільші цінності українського народу – любов до Господа Бога та патріотизм [32].

Організація безперервного підвищення кваліфікації вчителів на основі сучасних професійних стандартів та вимог є одним із найважливіших напрямів роботи Департаменту освіти та науки. З цією метою для викладачів курсу "Основи християнської етики" проводяться різноманітні форми методичної роботи: майстерні, творчі групи, де педагоги можуть не

тільки здобути нові знання у викладанні предметів духовно-морального спрямування, але і що дуже важливо поділитися своїм досвідом з іншими педагогами даного предмету [32].

Підсумовуючи все вищезазначене, вважаємо, що вивчення предметів духовно-морального спрямування, сприятиме загальному зростанню ролі моралі в житті нашого суспільства.

Звісно ж прикро нам сьогодні є чути, про численні спроби ліквідації на державному рівні шкільного предмету «Основи християнської етики» так, як у світлі плекання культурних та духовних цінностей у підростаючого покоління це грозить відбитися негативно. Адже навіть невелика кількість навчальних годин спроможна принаймні в основних рисах звернути увагу дітей на фундаментальні моменти християнської віри та її ролі у формуванні української держави на різних етапах її боротьби за свою незалежність. Тож дану проблему вважаємо вельми актуальною, яка чітко є пов'язаною із запропонованою нами темою [32].

Тож розглядаючи проблему культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр. а також методику вивчення цієї проблеми на уроках історії України, суспільствознавства та предметах духовно-морального спрямування, то вважаємо за необхідне зазначити наступне:

1). Переконані, що питання, що розкривають дану тематику є важливо візуалізувати. Слід також зазначити, що не слід наполягати на запам'ятовуванні учнями матеріалу церковно-релігійної історії без унаочнення.

2). Методи візуалізації великою мірою залежатиме від матеріально-технічної бази навчального закладу. Велика кількість міських шкіл нині може похвалитися такими засобами та стосовно освітніх закладів сільської місцевості все ж такої впевненості на жаль, сьогодні немає. Думаємо, що

можливості пошуку самих сюжетів із обраної нами теми спрощуватимуться тією обставиною, що велика кількість інформації по даній тематиці є доступною в мережі інтернету, де головними джерелами висвітлення подій з культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської архієпархії УГКЦ є офіційні електронні ресурси. Крім того, досвід викладання показує, що найбільш пам'ятні сюжети для учнів саме ті, що пов'язаними власне з унаочненням.

3). У випадку відсутності необхідного для школи матеріально-технічного устаткування, вчитель мусить зосередитися на унаочненні, яке міститься на його гаджеті (у цьому випадку вартує заздалегідь задати відповідний сюжет у своєму ноутбучі). Хоч розуміємо, що перегляд відповідних сюжетів про дану тематику буде обмежений, через відносно невеликий розмір самого монітору.

4). Доречно у контексті засвоєння пропонованого матеріалу здійснити екскурсію до ключових об'єктів культурного та освітнього життя архієпархії. Зокрема, з особистого досвіду викладання курсу «Основи християнської етики» можу сказати, що учні завжди залишаються у захваті від організованої екскурсії стінами Івано-Франківської Духовної Семінарії, що у нашому навчальному закладі є включена до навчальної програми цього курсу. Навіть навчальний матеріал про історію семінарії зовсім по іншому слухають учасники екскурсії, учні загальноосвітніх закладів освіти.

5). Думається, що значна частина матеріалу даної тематики може бути запропонованою учням в рамках уроків із суспільствознавства чи предметів духовно-морального спрямування і окремих занять з історії України, які стосуються звісно ж ХХІ століття. Передусім тому, що дисципліна Історія української культури шкільною програмою не передбачена. Це зобов'язує вчителя або ж адаптовувати матеріал під теми історико-культурологічного

плану або (у кращому випадку) присвячувати цій проблематиці «цілісні» поодинокі уроки.

6). Також, варто зазначити, що досить доречними у плані розкриття заданої теми видається влаштування різноманітних міжучнівських вікторин, конкурсів на зразок: «відгадай духовну святиню» чи «чи відгадай релігійно-церковного діяча». Це, на нашу думку, сприятиме кращому оволодінню теми.

7). На нашу думку, були би бажаними в контексті кращого ознайомлення і засвоєння учнями даної теми влаштовувати туристично-пізнавальні екскурсії у місця, які пов'язані з культурим багатством, духовністю нашого краю. Зокрема, духовним збагаченням для учнів були б прощі до таких місць як Гошівський монастир на Ясній Горі, Храм Успіння Пресвятої Богородиці у Крилосі, Погінський монастир, Марійський духовний центр у Зарваниці, Манявський скит. Адже ці святі місця протягом віків були такими, що єднали людей у молитві за свободу своєї віри та української держави [32].

Хочемо дещо дотальніше торкнутися самої методи викладання теми «Культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр» у загальноосвітній школі. Вважаємо, що ця назагал мало вивчена, хоча для школярів ця тема є потрібною та цікавою. Для того, щоб краще засвоїти навчальний матеріал з даної тематики, пропонує кілька інтерактивних методів подачі та виховних заходів.

Першою на мою думку можна взяти гру «Встанови відповідність між історичними періодами та єпископами, що часом їх архієрейського служіння».

1. Андрей Шептицький;
2. Володимир Війтишин;
3. Софрон Мудрий

4. Софрон Дмитерко

- а) 2005– наші дні;
- б) 1899–1900;
- в) 22 грудня 1997–2 червня 2005;
- г) 30 листопада 1968–22 грудня 1997;

Відповідь: 1-б; 2-а; 3-в; 4-г.

Наступним завданням можна запропонувати гру «Хто я?» Учні по черзі отримують картки із завданнями і, не дивлячись, вставляють їх в обручі-тримачі на лобі. У кожного гравця є хвилинка на те, щоб за допомогою відповідей на запитання «так» або «ні» з'ясувати, що ж зображено на його картці.

Слова для гри: церква, духовна семінарія, митрополит, єпископ, дяк, священник, храм, Володимир Війтишин, Софрон Мудрий, Католицький ліцей, молитва, Служба Божа, канони, Хресна Дорога, Ісус, хрест і. т. д.

Цікавою темою для праці у групах є культурно – освітня діяльність єпископів Івано-Франківської архієпархії в досліджуваній період. Можна об'єднати клас у три групи та кожній з них дати відповідні завдання.

Перша група – відновлення культурної діяльності архієпархії під керівництвом Кир Софрона Дмитерка. Акцент на відновленні діяльності УГКЦ після затяжного періоду підпілля.

Друга група – Єпископат Кир Софрона Мудрого, його акцент на оновленні богословської освіти. Звернути увагу на те, що для вадика Софрона сильна та освічена церква це перш за все належна духовна формація та освіта майбутніх душпастирів.

Третя група – Кир Володимир Війтишин як автор нових ідей розвитку Івано – Франківської архієпархії. Один з головних напрямків діяльності – розвиток католицького шкільництва.

Наступним я б запропонував провести захід для учнів старших класів. Темою може бути до прикладу: «Школа і церква – об'єднані спільною метою чи відокремлені назавжди» або ж «Католицька освіта: перспективи та проблеми». Учні можуть використовувати будь-які матеріали для того щоб відкрити суть питання. Також вони можуть написати есе по даній темі, як вони бачать це питання. Учні зможуть краще засвоїти матеріал, а також самі дослідити дане питання. Наступним кроком звісно було б доцільно поділитися своїми роздумами та розкрити питання фактами та прикладами історичних подій.

Досліджуючи дану тематику, вважаємо, що належна увага до вивчення культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр сприятиме підвищенню духовного рівня учів адже не будемо забувати, що значну роль у духовному саморозвитку особистості відіграють власне духовні практики. Більше того, глибоке пізнання їх сутності потребує осмислення багатьох базових понять, які вивчаються в шкільних курсах християнської етики, українського народознавства та історії України.

Отже, вивчення духовних релігійних практик на уроках історії України та суспільствознавства в сучасній школі, зокрема тематика яку розкриває дана праця є важливим питанням яке потребує належного підходу вчителя, адже духовність, культура та освіта є тими категоріями, які завжди були і будуть фундаментом до виховання свідомих українців, що покликані будувати сильну та могутню державу. Адже як сказав Отець і глава УГКЦ блаженніший Святослав Шевчук: «Ми, християни, говоримо насамперед про християнський патріотизм, який вчить любові, християнський патріотизм запитує нас, чи ми готові віддати своє життя за Батьківщину та наш український народ. Митрополит Андрій навчав, що істинний християнин не тільки може, а й має бути патріотом. Щоб бути справжнім

патріотом, треба навчитися по справжньому любити. Той, хто не може любити, не буде справжнім патріотом» [34].

ВИСНОВКИ

Загалом слід відзначити наступні суттєві моменти. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що на даний час відсутнє комплексне дослідження культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської Архієпархії. Джерела використані при написання роботи є репрезентативними, як за кількісними, так і за якісними критеріями. Лише комплексний підхід в процесі їх дослідження та використання, неупереджене прочитання вже відомих документів і матеріалів дає змогу усунути наявні прогалини у вивченні даної проблеми.

Якщо брати до уваги історіографічний аналіз по даній темі, то ми можемо констатувати, що переважна більшість наявних досліджень присвячені суспільно-політичним передумовам легалізації УГКЦ, формуванню нової моделі державно-церковних відносин, дослідженню організаційної структури УГКЦ, а також, діяльності духовенства, здебільшого в контексті національно-державного відродження України. Все це дозволяє зробити висновок, що необхідно по новому підійти до вивчення культурно-освітньої діяльності Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ 1989–2020 рр.

В роботі відтворено етапи розвитку та особливості відродження духовного життя на Прикарпатті після виходу УГКЦ з підпілля та проаналізовано процес розвитку та функціонування до 2020 р. включно. Відповідно до проблемно-хронологічного методу виділено та проаналізовано три періоди в розвитку Архієпархії: перший (1989-1997 рр.) – діяльність єпархії під єпископатом Владики Софрона Дмитерка; другий (1997-2005 рр.) – єпархіальне життя за час правління Владики Софрона Мудрого; третій (2005 – наші дні) – Івано-Франківська Архієпархія під духовним проводом Митрополита Володимира Війтишина.

Важливою складовою еволюції богословської освіти став тривалий шлях еволюції від Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту до Івано-Франківської Академії Івана Золотоустого, яскравим прикладом чого стала державна акредитація 4 липня 2019 року. Що, в свою чергу, засвідчило високий рівень організації навчально-виховного процесу. Разом з тим, процес вдосконалення освітнього процесу в інституціях Архієпархії відбувався з урахуванням загальнодержавних освітніх стандартів при дотриманні церковних (канонічних) норм.

Ще одним актуальним питанням, що розкрито у даній роботі є аналіз становлення і розвитку католицького шкільництва у Івано-Франківській архієпархії на прикладі діяльності Католицького ліцею, просвітницько-виховний досвід якого варто використовувати у сучасних умовах з огляду на потребу консолідації, на засадах національної єдності, як українського суспільства загалом, так підростаючого покоління, зокрема, в контексті становлення та формування національної самосвідомості й патріотизму. Адже сьогодні Католицький ліцей - це установа, яка вдало поєднує в собі якісну освіту, християнське виховання та всебічний розвиток особистості.

Вцілому слід зазначити, що дане дослідження показало, що протягом останніх років співпраця церкви та держави багато в чому залежить від взаємних старань і зусиль, які докладають обидві сторони для досягнення спільної мети. І хоча з відновлення незалежності держави, її структури тісно співпрацювали в освітньому процесі із церквою, однак зараз, як бачимо, чітко простежується курс на повне відокремлення, більше того, витіснення будь якого впливу церкви на освітній процес (йдеться насамперед про відмову від викладання у школах дисциплін духовно-морального спрямування, таких як курс «Основи християнської етики»). Однак, в нашому місті, завдяки співпраці та налагодженому діалогу між Архієпархією та місцевою владою, даний предмет збережено у школах.

УГКЦ також докладає чимало зусиль у галузі освіти для організації власних навчальних закладів (мова йде перш за все про приватні навчальні заклади), які ставлять перед собою завдання формування молодого покоління (на фундаментальних засадах християнської віри), яке б зростало на славу Божу та для добра своєї Батьківщини.

Загалом, відзначаємо необхідність використання просвітницько-виховного досвіду інституцій Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ в умовах впровадження концепції нової української школи та реформування вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Неопубліковані архівні матеріали

1. Архів Івано-Франківської архієпархії УГКЦ. Папка «Декрети, накази, розпорядження Єпископа-Ординарія Івано-Франківської єпархії УГКЦ Софрона Дмитерка ЧСВВ (1990-1997)»
2. Архів Івано-Франківської архієпархії УГКЦ. Папка «Декрети, накази, розпорядження Єпископа-Ординарія Івано-Франківської єпархії УГКЦ Кир Володимира Війтишина (від 2005р.). Декрет проголошення Івано-Франківської Митрополії від 13 грудня 2011 р.
3. Архів Івано-Франківської архієпархії УГКЦ. Папка «Декрети, накази, розпорядження Єпископа-Ординарія Івано-Франківської єпархії УГКЦ Кир Софрона Мудрого ЧСВВ (1997-2005рр.). Декрет заснування Католицької школи св. Василя Великого.
4. Архів Івано-Франківської архієпархії УГКЦ. Папка «Декрети, накази, розпорядження Єпископа-Ординарія Івано-Франківської єпархії УГКЦ Кир Володимира Війтишина (від 2005р.). Декрет проголошення рішень Митрополичого Синоду. Вих. 531 від 13 листопада 2018 р.
5. Архів Івано-Франківської архієпархії УГКЦ. Папка «Декрети, накази, розпорядження Єпископа-Ординарія Івано-Франківської єпархії УГКЦ Кир Володимира Війтишина (від 2005р.). Декрет про перейменування №305 від 16 липня 2020 р.

Опубліковані джерела

6. Документи Патріаршого Собору УГКЦ. Перша сесія (жовтень 1996 р.). Львів, 1998. С.266-267, 276-277;

7. Євангелізація і душпастирство у III тисячолітті: Матеріали Собору ІваноФранківської Єпархії УГКЦ (Івано-Франківськ, 15-16 січня 2002 р.). Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2002. 120 с.
8. Катехизм Української Греко-Католицької Церкви «Христос – наша Пасха». Львів: Синод єпископів УГКЦ, Комісія у справах катехизації УГКЦ, 2011. 336 с.
9. Кодекс канонів Східних Церков проголошений Іваном Павлом II. Авторизований переклад Й. Кобів; Канонічна комісія: Протоархимандрит о. І. Патрило, о. С. Мудрий, о. К. Корчагін і о. Т. Галицький. Львів: Вид-во ОО. Василіян, 1995. 472 с.
10. Рішення і постанови Синодів Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 1989–1997 років. Львів: Видання Благовісника, 1998 р. 80 с.
11. Статут Івано-Франківської Теологічної Академії Івано-Франківської Єпархії Української Греко-Католицької Церкви (нова редакція). Прийнято Вченою Радою ІФТА, Протокол № 007 від 17 квітня 2006 р. Ректор Академії Єпископ Софрон Мудрий, ЧСВВ. Приватний архів о. Р. Горбаня, проректора з наукової роботи ІФТА. Спр.1. Арк.4.
12. Шематизм Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви станом на 10 листопада 1995 року Божого. Надруковано за дорученням Ординарія Івано-Франківського Кир Софрона Дмитерка ЧСВВ; Редагування І. Пелехатий. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківської греко-католицької єпархії, 1995. 160 с.
13. Шематизм Івано-Франківської єпархії УГКЦ. 2009 рік. Упорядкував митр. прот. Іван Шевчук, Віце-Канцлер Івано-Франківської Єпархії. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. 128 с.

Періодичні видання

14. Босчко Ю. Добрий Ти, Господи, і милосердя Твоє не має меж. Нова Зоря. 2009. 4 вересня. Ч.22. С.7
15. Вічна пам'ять: о. Роман Андрій Кияк. Ординаріат Івано-Франківської Єпархії УГКЦ. Нова Зоря. 1999. 5 січня. Ч. 1-2. С. 10.
16. «Господь – сила моя»: Пастирський лист Єпископа Софрона Мудрого, ЧСВВ, Ординарія Івано-Франківської Єпархії УГКЦ, м. Івано-Франківськ, січень 1998 р. Нова Зоря. 1998. 3 лютого. Ч. 5. С. 4-5.
17. Постанови Синоду єпископів УГКЦ 1997 року. Нова Зоря. 1998. 10 березня. Ч. 10. С. 5.
18. Семінар «Богословська освіта в Україні». Нова Зоря. Івано-Франківськ, 2000. 26 квітня. Ч.17-18. С.6.
19. Синод єпископів УГКЦ – програма діяльності. Нова Зоря. 1999. 1 вересня. Ч. 34. С. 1
20. Синод єпископів УГКЦ 1999 року – програма діяльності. Нова Зоря. 1999. 8 вересня. Ч. 35. С. 1.
21. Христова Церква – наш духовний скарб: Інтерв'ю з єпископом Володимиром Війтишиним, Правлячим Архієреєм Івано-Франківської Єпархії. Нова Зоря. 2010. 22 липня. Ч.14. С.1-2
22. «Церква потребує добре освічених людей»: Інтерв'ю з єпископом Володимиром Війтишиним, Правлячим Архієреєм Івано-Франківської єпархії УГКЦ, членом Вченої Ради та професором кафедри теології Івано-Франківської теологічної академії. Розмову провів Руслан Делятинський. Нова Зоря. 2011. Ч.27. С.4

Монографії та наукові статті

23. Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія УГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект. Наукова монографія. Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. Івано-Франківськ; Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2010. – 500 с.
24. Андрухів І. Релігійне життя на Прикарпатті: 1944-1990 роки. Історико-правовий аналіз. Івано-Франківськ: Івано-Франківська обласна друкарня, 2004. 344 с.
25. Біографія Кир Софрона Мудрого. URL:
http://www.if_eparchia.org/content/view/28/33
26. Бендик М. Богослов'я Церков у ХХІ столітті порівняльний аналіз концепцій богослов'я УГКЦ, УАПЦ і РПЦ. URL:
<http://dds.edu.ua/en/publications/publications/miscellaneous/947-comparative-analysis-of-theology.html>
27. Бендик М. Про Концепцію богословської освіти в Україні. Богословія. Т.64, кн..1-4. Львів, 2000. С.33-34.
28. Бойко О. Боротьба за реабілітацію УГКЦ у добу перебудови. Нова політика. 2002. №1. С.28-32;
29. Боцюрків Б. Українська Греко-Католицька Церква в катакомбах (1946-1989). 205 с.
30. В Івано-Франківську поховали владика Софрона Мудрого (03 листопада 2014). URL:
http://news.ugcc.ua/video/v_Ivanofrankivsku_pohovali_vladiku_sofrona_mudrogo_71949.html
31. Вестель Ю. Теологія як наука і предмет викладання: на шляху до концепції світської теологічної освіти в Україні. URL:

<http://www.religion.in.ua/main/daycomment/11403-teologiya-yak-nauka-i-predmet-vikladannyana-shlyaxu-do-koncepciyi-svitskoyi-teologichnoyi-osviti-v-ukrayini.html>

32. Викладання християнської етики в школах м.Івано-Франківська буде продовжено. URL: <https://mvk.if.ua/news/39683>
33. Гавриш І. Душпастирська діяльність греко-католицького духовенства Станиславівської єпархії у «катакомбний» період (1946–1989 рр.). Іванна Гавриш. Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий пастир»: збірник наукових праць. Богослов'я. – Вип. 8: до 150-річчя від дня народження Митрополит Андрія Шептицького. Івано-Франківськ, 2015. С. 147–152.
34. Глава УГКЦ в інтерактивному проєкті «Живого ТБ» «Відкрита Церква»: «Той, хто не вміє любити, – не може бути справжнім патріотом». URL: http://ugcc.ua/video/glava_ugkts_v_%D1%96nteraktivnomu_proekt%D1%96_zhivogo_tb_v%D1%96dkrita_tserkva_toy_hto_ne_vm%D1%96ie_lyubiti__ne_mozhe_buti_spravzhn%D1%96m_patr%D1%96otom_77341.html
35. Глава УГКЦ проголосив Івано-Франківську митрополію – найбільшу на Західній Україні (14.12. 2011). Релігія в Україні: URL: http://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/13587-glava-ugkc-progolosiv-ivano-frankivskumitropoliyu-najbilshu-na-zaxidnij-ukrayini.html
36. Горбань Р., Делятинський Р. Івано-Франківська теологічна академія УГКЦ: традиції та становлення (до 125-річчя Івано-Франківської єпархії УГКЦ, 20-річчя виходу з підпілля Духовної

- Семінарії та 10-річчя заснування Теологічної Академії): Наукове видання. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2010. 165с.
- 37.Грабовецький В. Відновлення діяльності греко-католицького собору в незалежній Україні 90-х років. Володимир Грабовецький. Альманах Станиславівської Землі: Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. Том 3. Редакторупорядник Ю. Гаєцький. Нью-Йорк – Київ – Івано-Франківськ, 2009. С. 640.
- 38.Гобир о. Борис, віце-ректор ІФТКДІ. Засідання Ради ректорів. Нова Зоря. 1999. 10 лютого. Ч. 6. С. 2.
- 39.Гузар Л. Про утвердження патріаршого устрою Української Греко-Католицької Церкви. Пастирське послання URL: <http://old.ugcc.org.ua/ukr/patriarchat/documents/article;1340>
- 40.Делятинський Р. І. Станиславівська єпархія Греко-Католицької Церкви в суспільному житті Галичини (1885–1946 рр.): дисертація на здобуття наук. ст. канд. іст. наук: спеціальність 07.00.01 – історія України. Руслан Іванович Делятинський; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2017. 390 с.
41. Димид М. Питання акредитації богослов'я. Богословія. Т.64, кн.1-4. Львів, 2000. С. 3-5.
- 42.Дмитренко Л. Духовна освіта в Україні: стан і проблеми. URL: http://risu.org.ua/ua/library/periodicals/lis/lis_2004/lis_04_4/33249/2004_04_31-37
- 43.Зварич Г. Парадигма української католицької школи в контексті європейського католицького шкільництва. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. 2016. №2 (17). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2016_2_37

44. Зварич Г. Парадигма української католицької школи в контексті європейського католицького шкільництва. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. 2016 р. №2 (17). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2016_2_37
45. Історія Архієпархії. Івано-Франківська Архієпархія УГКЦ, URL: <http://ugcc.if.ua/istoriia-arkhiieparkhii.html>
46. Івано-Франківська Духовна Семінарія URL: <https://ifds.if.ua/about-us>
47. Іваночко Я. Церква у XXI столітті: нові загрози і нова місія. URL: https://ipress.ua/articles/tserkva_u_xxi_stolitti_23728.html
48. Інтерв'ю з Владикою Іринеем Біликом, ЧСВВ – Єпархом Бучацьким. Розмову провів диякон Андрій Морквас. Нарис історії Івано-Франківської (Станіславівської) Духовної Семінарії імені Святого Священномученика Йосафата. Івано-Франківськ. 2007. С.17-22.
49. Катехитичне служіння в УГКЦ сьогодні: досвід, труднощі, перспективи Документи та матеріали. Науково-практична конференція, присвячена Митрополитові Андрею та Патріярхові Йосифу. Патріярша Катехитична комісія, Катехитично-Педагогічний Інститут УКУ. Львів: Свічадо, 2005. 190 с.
50. Католицький ліцей святого Василя Великого. URL: <https://catholicum.com.ua/ua/pro-nas>
51. Кияк С. Ідентичність українського католицизму: генезис, проблеми, перспективи. - Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. 632 с.
52. Кобута С. Політичні аспекти легалізації Української греко-католицької церкви (1987–1991 рр.). Степан Кобута. Людина і політика. 1999. № 3. С. 23–28

53. Кокар Н. Католицька школа-гімназія. URL: <https://catholic-gym.com.ua/ua/kolektyv#19>
54. Концепція богословської освіти в Україні. Богословія. Т.64, кн.1-4. Львів, 2000. С.6-19.
55. Левицький О. Питання формування духовенства в постановах Замойського і Львівського Синодів. Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир». Богослов'я: Збірник наукових праць. Гол. ред. Р. А. Горбань. Івано-Франківськ: ІФБУ, 2017. Вип. 10-11. С. 32-44.
56. Луцький І. М. Створення Станіславської (Івано-Франківської) єпархії Української Греко-Католицької Церкви. Іван Михайлович Луцький. 2-е видання. Івано-Франківськ: Івано-Франківський інститут права, економіки та будівництва, 2004. 280 с.
57. Майбутнє богослов'я в Україні: Матеріали I Всеукраїнської конференції (Київ, 19-20 листопада 2009 р.). Б.м.: Видавець ФОП Романюк М.Г., 2009. 180 с.
58. Марусин М. Погляд на виховання кандидатів духовного стану на Україні. Богословія. 1943-1963. Т.21-24. С.40-94.
59. Марчук В.В. Церква, духовність, нація: Українська греко-католицька церква в суспільному житті України ХХ ст. Івано-Франківськ: Плай, 2004. – 464 с.
60. Мудрий С. Короткий коментар Кодексу канонів Східних Церков: Вибрані титули. Єпископ Софрон Мудрий, ЧСВВ. Івано-Франківськ: Накладом Івано-Франківської Теологічної Академії, 2002. – 581 с
61. Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Єпископ Софрон Мудрий. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 216 с.

62. Навчальна програма духовних семінарій України, прийнята на зустрічі Ради ректорів 26 червня 2000 р. Богословія. Т.64, кн.1-4. Львів, 2000. С.26-31.
63. Наказ Міністерства освіти і науки України № 766 від 09.11.2006 «Про створення робочої групи з розробки складових галузевого стандарту зі спеціальності «Богослов'я (Теологія)» напряму підготовки 0301 «Філософія». URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.1307.0>
64. Недавня О. Сучасний розвиток УГКЦ. URL: http://risu.org.ua/ua/index/monitoring/society_digest/40844
65. Новий статут Івано-Франківського єпархіального управління Української Греко-Католицької Церкви. Луцький І. М. Створення Станіславської (Івано-Франківської) єпархії Української Греко-Католицької Церкви. 2е видання. Івано-Франківськ: Івано-Франківський інститут права, економіки та будівництва, 2004. С. 186- 193.
66. Освітні заклади УГКЦ в Україні.
URL: <http://www.ugcc.org.ua/44.0.html>
67. Пащенко В. Греко-католики в Україні від 40-х років ХХ ст. до наших днів: Монографія. Полтава, 2002. 615 с.
68. Петрів О. Структурне забезпечення катехизи в УГКЦ. Богословія. – Т.64, кн. 1-4. Львів, 2000. С.120-123.
69. Полєк В. Нарис історії Івано-Франківської єпархії / Володимир Полєк. Шематизм Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви станом на 10 листопада 1995 року Божого. Івано-Франківськ, 1995. С. 99-156.
70. Поспішл В. Східне Католицьке Церковне право. Віктор Поспішл. Львів: Свічадо, 1997. 613 с.

71. Постанови 10-ї сесії Синоду Єпископів Києво-Галицької Митрополії УГКЦ. Київ, 23 березня 2001 р. Науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого «Добрий Пастир». Богослов'я. Філософія. Історія. 2018. Вип. 12-13.
72. Путівник по Східному Кодексу: Коментар до Кодексу Канонів Східних Церков. За ред. Дж. Недунгатта, Т. І. Переклав з англ. О. Гладкий. Львів: Свічадо, 2008. – 792 с.
73. Реєстрація релігійних громад в Івано-Франківській області: постанова виконкому обласної ради народних депутатів [26.09. 1990]. Альманах Станіславівської Землі: Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславівщини. Том 3. Редактор упорядник Ю. Гаєцький. Нью-Йорк – Київ – Івано-Франківськ, 2009. С. 521-526.
74. Решетніков Ю. Релігійна освіта в Україні та її правовий стан.
URL:
http://old.risu.org.ua/ukr/study/research_conference/education_yresh_0710
75. Савчук Б. Твердиня віри. Історія Станіславівського (Івано-Франківського) монастиря сестер Василянок. Івано-Франківськ: Нова Зоря. 2011. 272 с.
76. Сергійчук В. Нескорена Церква: Подвижництво греко-католиків України в боротьбі за віру і державу. Володимир Сергійчук. Дніпро, 2001. 496 с.
77. Семінаристи УГКЦ отримали сертифікат про завершення практичного місійного курсу. URL:
http://www.ugcc.org.ua/news_single.

78. Суттнер Е.-К. Українське християнство на початку III – го тисячоліття: історичний досвід та еклезіологічні перспективи. Ернст-Крістоф Суттнер. Львів: Свічадо, 2001. 168 с.
79. Цюпа с. Луїза. Виикнення Катехитичного правильника. Богословія. Т. 64, кн. 1-4. Львів, 2000. С.100-103.
80. Тимо Т. Українське богослов'я: що робити далі? URL: <http://risu.org.ua/ua/index/blog/~taras.tymo/45003> Науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого «Добрий Пастир». Богослов'я. Філософія. Історія. 2018. Вип. 12-13.
81. Фенич В.І. Богословська католицька освіта: деякі міркування про стан і перспективи її розвитку в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/portal/natural/nvunu/Ist/2008_21/031.htm
82. Філоненко О. Сучасна теологія, її шляхи, форми і можливе майбутнє: вебконференція. URL: http://theology.in.ua/ua/bp/bpconference_details/17
83. «Хочу вірити, що тут, у семінарії, починається церковне і національне відродження України», – Блаженніший Святослав. URL: [http://www.ugcc.org.ua/news_single.98.html?&tx_ttnews\[tt_news\]=5396&cash=3a616f211f8871935f5d2631a791540b](http://www.ugcc.org.ua/news_single.98.html?&tx_ttnews[tt_news]=5396&cash=3a616f211f8871935f5d2631a791540b)
84. Христокін Г., Чорноморець Ю. Неможливість «надконфесійної світської теології». URL: <http://www.religion.in.ua/main/bogoslovya/11981-nemozhlivist-nadkonfesijnoyi-svitskoyi-teologiyi.html>
85. Хромець В. Види та форми християнської богословської освіти: огляд світової практики. URL: <http://www.religion.in.ua/main/analitica/10621-vidi-ta-formi-khristiyanskoyibogoslovskoyi-osviti.html>

86. Хромець В. Теологічне знання та теологічна освіта в Україні: короткий нарис. URL: <http://www.religion.in.ua/main/analitica/7841-teologichneznannya-ta-teologichna-osvita-v-ukrayini-korotkij-naris.html>
87. Чернявська М. Семінар «Акредитація богословської освіти в Україні» відбудеться 16 вересня у Львівській духовній семінарії Святого Духа. URL:<http://ru.christiantoday.com/article/1536.htm>
88. Чорноморець Ю. Антиінтелектуалізм у теології УГКЦ: закономірна хвороба чи випадкова помилка? URL:<http://risu.org.ua>
89. Чорноморець Ю. Богословський портал і нові можливості розвитку теології як академічної дисципліни в Україні. URL: <http://risu.org.ua/ua/index/conferencedetails/16>
90. Чому християнська приватна школа? Слово вчителю: веб-сайт. URL: <http://slovovchitelyu.org/rubrik/metodika/chomu-hrystyyanska-pryvatna-shkola>
91. Школа-Церква-держава: досвід європейських країн. Івано-Франківська Архієпархія. URL: <http://ugcc.if.ua/novyny/2711-shkolatserkva-derzhava-dosvid-ievropeiskykh-krain.html>
92. Щербань М. Акредитація духовної освіти в Україні: сучасний стан та перспективи. URL: <http://hram.kiev.ua/print.phpid3688>

Навчально-методична література

93. Пометун, О. Методика навчання історії в школі О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. К. : Генеза, 2005. 328 с.
94. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів “Історія України. Всесвітня історія 10–11 класи” затверджена наказом МОН України від 24.02.2017 № 310 “Про розроблення навчальних

програм для старшої школи”. URL: <https://mon.gov.ua/osvita/zagalna-serednya/programy-10-11-klas>

95. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Г.Г. Яковенко. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Декрет про перейменування Католицького ліцею №305 від 16 липня 2020р.

— УКРАЇНА — — UKRAINE —

Вих. №305 від 16 липня 2020 р. м. Івано-Франківськ

ДЕКРЕТ

Івано-Франківське Архієпархіальне Управління Української Греко-Католицької Церкви, (код ЄДРПОУ 13643636), місцезнаходження: 76019, Івано-Франківська обл., м. Івано-Франківськ, вул. Василянок, буд. 64, в особі Архієпископа і Митрополита Івано-Франківського Володимира Війтишина, який діє на підставі п.п. 1.2. та 5.1. Статуту, прийняло рішення:

1. Перейменувати ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС «КАТОЛИЦЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА II-III СТУПЕНІВ – ГІМНАЗІЯ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО» ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ на ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ ЛІЦЕЙ «КАТОЛИЦЬКИЙ ЛІЦЕЙ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО».
2. Визначити скорочене найменування ліцею: КАТОЛИЦЬКИЙ ЛІЦЕЙ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО.
3. Затвердити Статут ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ПРИВАТНОГО ЛІЦЕЮ «КАТОЛИЦЬКИЙ ЛІЦЕЙ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО» у новій редакції.
4. Для забезпечення діяльності ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ПРИВАТНОГО ЛІЦЕЮ «КАТОЛИЦЬКИЙ ЛІЦЕЙ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО» сформувати статутний капітал у розмірі 10 000, 00 (десять тисяч) гривень 00 копійок у порядку встановленому Статутом.
5. Уповноважити директора ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ПРИВАТНОГО ЛІЦЕЮ «КАТОЛИЦЬКИЙ ЛІЦЕЙ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО» - Стеблину Оксану Дмитрівну організувати погодження та державну реєстрацію змін передбачених даним декретом, для чого подати відповідну заяву та Статут ліцею в новій редакції на державну реєстрацію, провести державну реєстрацію, представляти інтереси ліцею в процесі реєстрації перед усіма підприємствами, установами та організаціями, фондами, органами та наданням права підпису, та вчиняти всі інші необхідні для цього дії особисто або надати необхідне доручення уповноваженій ним особі.

† д-р Володимир Війтишин,
Архієпископ і Митрополит Івано-Франківський

НОН 576793

Увага! Банк містить багатоступеневий захист від підроблення

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Додаток Б

Сертифікат про акредитацію освітньої програми «Богослів'я» в Івано-Франківській академії Івана Золотоустого №1279 від 1 березня 2021р.

СЕРТИФІКАТ ПРО АКРЕДИТАЦІЮ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітньо-професійна програма

«Богослов'я»

041 Богослов'я
другий (магістерський) рівень

**Приватний заклад вищої освіти
«Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»**

вул. Гарбарська, 22, Івано-Франківськ, 76019, Україна
ідентифікаційний код 42133412

Дата видачі сертифіката
про акредитацію освітньої програми 01.03.2021

Строк дії сертифіката
про акредитацію освітньої програми 01.07.2026

№ 1279

Додаток В

Ліцензія на здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти в Івано-Франківській академії Івана Золотоустого.

Відомості щодо здійснення освітньої діяльності
у сфері вищої освіти

Приватний заклад вищої освіти «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»

Ідентифікаційний код: 42133412

Місцезнаходження юридичної особи: вулиця Гарбарська, будинок 22, м. Івано-Франківськ, 76019

Підготовка фахівців за першим (бакалаврським), другим (магістерським) та третім (освітньо-науковим) рівнями вищої освіти <i>За переліком постанови КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266</i>						
№п/п	Шифр галузі знань	Назва галузі знань	Код спеціальності	Назва спеціальності	Ліцензований обсяг	Номер рішення за кожною спеціальністю (наказ МОН, в якому приймалося рішення до даної спеціальності)
Підготовка бакалаврів						
1	04	Богослов'я	041	Богослов'я	240 (з урахуванням строків навчання)	наказ МОН №2320-л від 30.11.2018
Підготовка магістрів						
1	04	Богослов'я	041	Богослов'я	30 (з урахуванням строків навчання)	Наказ МОН від 06.03.2019 № 175-л

Місце провадження освітньої діяльності:

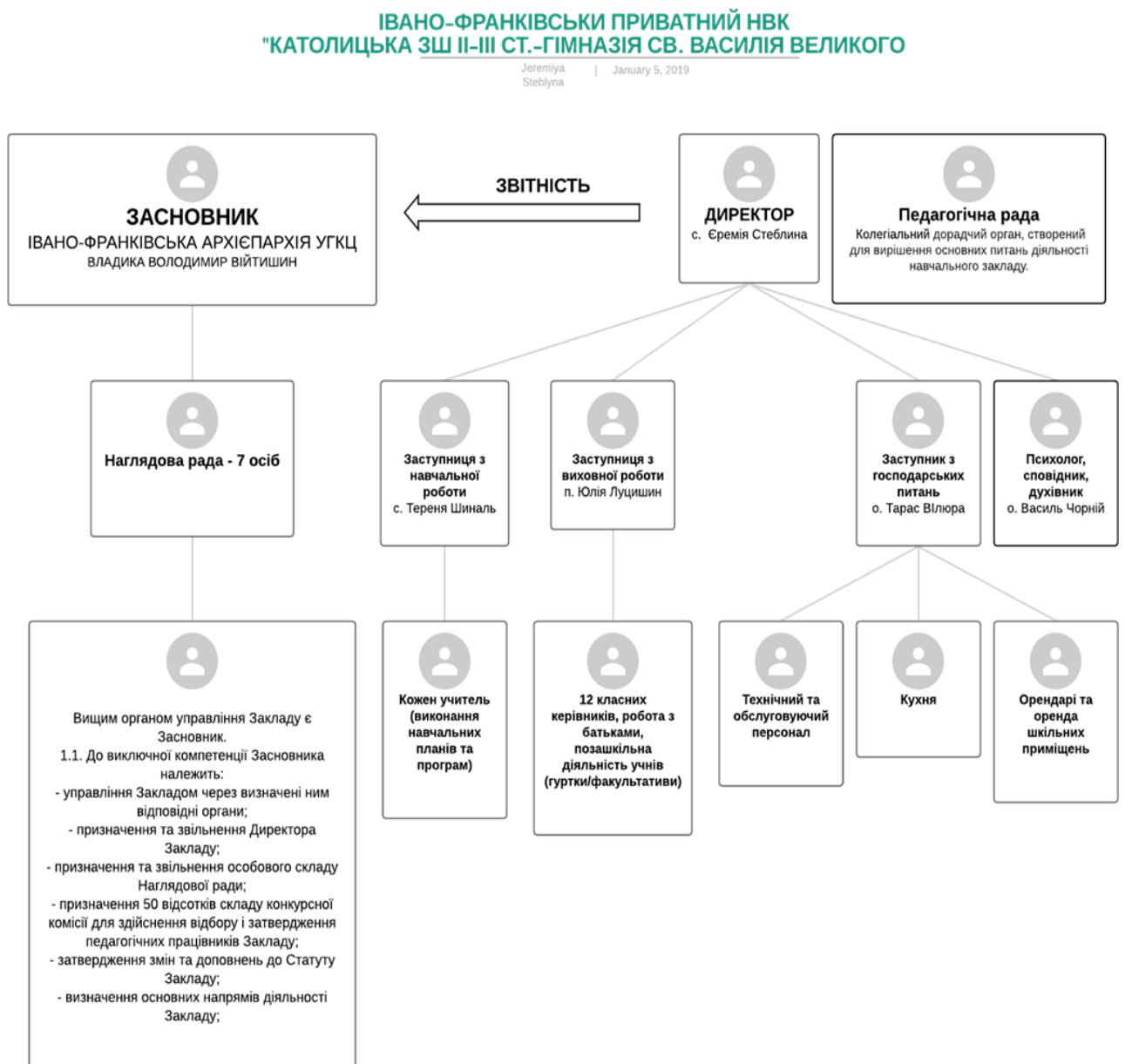
найменування юридичної особи: Приватний заклад вищої освіти «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»
адреса: вулиця Гарбарська, будинок 22, м. Івано-Франківськ, 76019

Дата і номер попередніх рішень (вказуються всі рішення, зазначенні у чинній ліцензії, та рішення прийняті АКУ у 2015 році, рішення МОН):

наказ МОН №2320-л від 30.11.2018
Наказ МОН від 06.03.2019 № 175-л

Додаток Г

Організаційна структура Католицької школи-гімназії св. Василя Великого м. Івано-Франківська станом на 2019 рік.

Додаток Д

Приклади інтерактивних вправ на уроці «Сучасна діяльність Івано-Франківської архієпархії УГКЦ»

Вправа №1.

«Встанови відповідність між історичними періодами та єпископами, що часом їх архієрейського служіння».

1. Андрей Шептицький;
2. Володимир Війтишин;
3. Софрон Мудрий
4. Софрон Дмитерко
 - а) 2005– наші дні;
 - б) 1899–1900;
 - в) 22 грудня 1997–2 червня 2005;
 - г) 30 листопада 1968–22 грудня 1997;

Відповідь: 1-б; 2-а; 3-в; 4-г.

Вправа №2.

«Хто я?»

Учні по черзі отримують картки із завданнями і, не дивлячись, вставляють їх в обручі-тримачі на лобі. У кожного гравця є хвилинка на те, щоб за допомогою відповідей на запитання «так» або «ні» з'ясувати, що ж зображено на його картці.

Слова для гри: церква, духовна семінарія, митрополит, єпископ, дяк, священник, храм, Володимир Війтишин, Софрон Мудрий, Католицький ліцей, молитва, Служба Божа, канони, Хресна Дорога, Ісус, хрест і. т. д.

Вправа № 3.

Праця в групах. «Культурно – освітня діяльність єпископів Івано-Франківської архієпархії в сучасний період».

Можна об'єднати клас у три групи та кожній з них дати відповідні завдання.

Перша група – відновлення культурної діяльності архієпархії під керівництвом Кир Софрона Дмитерка. Акцент на відновленні діяльності УГКЦ після затижного періоду підпілля.

Друга група – Єпископат Кир Софрона Мудрого, його акцент на оновленні богословської освіти. Звернути увагу на те, що для вадика Софрона сильна та освічена церква це перш за все належна духовна формація та освіта майбутніх душпастирів.

Третя група – Кир Володимир Війтишин як автор нових ідей розвитку Івано – Франківської архієпархії. Один з головних напрямків діяльності – розвиток католицького шкільництва.

Додаток Е

Розташування деканатів та територія Івано-Франківської Єпархії

УГКЦ після поділу 1996 р.

Додаток Є

Світлини з життя Івано-Франківської Духовної Семінарії

Храмовий празник священномученика Йосафата в ІФДС (2020 рік)

Урочиста посвята підрясників у ІФДС (2019 рік)

Шевченківський вечір 09.03.2019 р.

Культурно-мистецький відділ ІФДС (2016 рік)

Додаток Ж

Світлини з діяльності Католицького ліцею, м. Івано-Франківська

Освячення нового корпусу Католицького ліцею (16.09.2014р.)

Благодійний ярмарок на підтримку воїнів АТО (12.04.2018р.)

Традиційний велопробіг спільноти ліцею (06.09.2019р.)

Вечів талантів у Католицькому ліцеї (16.10.2020р.)